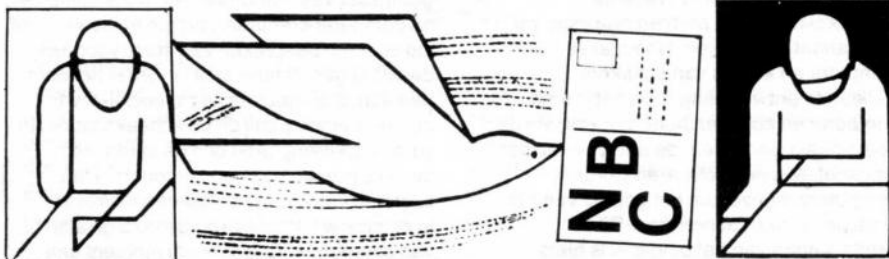

SCHAAKSCHAKERINGEN

Maandblad

No. 287 Juli/Augustus 1993

Schaken en computers

In dit nummer van Schaakschakeringen zal uitgebreid aandacht besteed worden aan een aantal facetten van het gebruik van computers bij het spelen van (correspondentie)schaak.

Laten we vooropstellen dat het spelen van schaak, via bord, brief, telex o.i.d. een spel is van de menselijke geest. Uiteraard dient dit ook zo te blijven. Een ander aspect waartoe correspondentieschaak toe dient bij te dragen is de menselijke vriendschap, GENS UNA SUMUS.

Jezelf inschrijven en vervolgens deelnemen aan NBC- of ICCF toernooien met een schaakcomputer die het "denkwerk" verricht, dient dus ook met diskwalificatie e.d. bestraft te worden. Het idee echter dat je hiermee wereldkampioen kan worden, heeft toch bij een aantal mensen postgevat. In een bespreking van de kracht van de moderne schaakcomputer zal ingegaan worden op dit facet: de sterkte van dit apparaat. De laatste jaren is daar steeds meer ervaring mee opgedaan in de vorm van mens-machine toernooien.

Er zijn echter andere aspecten van het schaken die tegenwoordig door computers zijn en worden afgedekt.

In de afgelopen eeuwen is veel van de geestesvruchten vastgelegd in de vorm van boeken, studies etc. met daarin analyses ideeën etc. Op vrijwel elk gebied van het spel: opening, middenspel, eindspel, studies etc. zijn boeken, theorieën, handleiding of zelfs encyclopedieën te verkrijgen.

Op dit gebied gaat de computer ook steeds meer zijn "mannelijke" staan.

Voor al de gebieden opening en eindspel zijn interessante ontwikkelingen aan de gang die voor het schaken niet bedreigend, eerder verrijkend zijn (Heeft de auto er bijvoorbeeld voor gezorgd dat de mens minder is gaan lopen?).

Gegevens kunnen door computers vastgelegd worden op tape, schijf of, nog moderner CD-ROM (Compact Disk-Read Only Memory, oftewel een medium waarvan alleen de gegevens geraadpleegd kunnen worden. Op schijven kunnen gebruikers ook gegevens toevoegen.) Deze gegevensdragers zijn vergelijkbaar met papier. Het verschil zit hem echter in de mate van omvang (alle delen Informator passen op één CD-ROM. Het opzoeken van partijen met een bepaalde variant kan, door met de programmatuur van het schijfje aan de slag te gaan. Het gevonden partijmateriaal zal niet verschillen van het doorspitten van alle delen.)

Toch heeft het gebruik van computers, bijvoorbeeld voor het opslaan van partijen, al tot interessante mogelijkheden geleid. InterChess geeft sinds begin jaren '80 het NIC Magazine uit. In dit magazine wordt een speciale code gehanteerd. Alle partijen worden namelijk eerst in een schaakdatabase ingevoerd met het programma NICBASE. Dit pakket bevat een $\pm$ 8500 varianten sterke classificatie. Dit betekent niet veel meer dan wat bij de Informator wordt gedaan.

In een aparte bespreking zal gekeken worden naar het nieuwste InterChess-produkt: NICConsult om recente ontwikkelingen met partijen/analyses van één variant te bekijken. Noodzakelijk een computer en kennis van schaken. De laatste ontwikkeling rond het thema computer en schaken heeft zijn weg via de boekenkast gevonden: de analyse van het eindspel. Al sinds vele jaren worden computers ingezet om het gebied van het eindspel in kaart te brengen. Dit in kaartbrengen van het eindspel is niets nieuws: Chéron, Averbach etc. probeerden alle facetten van het eindspel te doorgronden, regels en theorieën op te stellen over hoe stukken zich konden en moesten gedragen in bepaalde eindspelverhoudingen.

De afgelopen jaren zijn een aantal eindspelsituaties b.v. 2 Paarden tegen Pion, Dame tegen Toren volledig in kaart gebracht. Dit betekent dat het raadplegen van deze gegevens (veelal op CD-ROM aanwezig) met behulp van aanwezige software, kan leiden tot een "absoluut" oordeel over deze stelling. John Nunn heeft vorig jaar een boek over het toreneindspel op de markt gebracht, waarin gebruik gemaakt is van alle klassieke studies en boeken, maar ook van een schaakdatabase met alle mogelijke partijstellingen met het materiaal koning-toren-pion tegen koning-toren. En dit heeft geleid tot zeer interessante constatering over bekende stellingen/studies, maar ook geleid tot nieuwe kennis over dit toreneindspel. In een aparte bespreking van dit boek zullen enkele voorbeelden hiervan gegeven worden.

Sterkte schaakcomputers

In dit stukje zal aandacht besteed worden aan de sterkte van schaakcomputers, oftewel computers c.q. programma's die kunnen schaken. Er wordt hier niet ingegaan op de geschiedenis van schaakcomputers of specifieke merken en namen. Een recente aanwinst op de schaakliteratuurmarkt betreft het tijdschrift **Megabyte**. In dit stuk zal herhaaldelijk verwezen worden naar dit kleurrijke en informatieve tijdschrift waarvan het tweede nummer recent verschenen is.

Het blad bespreekt elk kwartaal nieuwe aanwinsten op de schaakcomputermarkt, geeft zeer veel materiaal van mens-computer en computer-computerpartijen en neemt veel tijd voor het bespreken van items voor niet deskundigen. Interessant is verder het door een aantal computers laten naspelen van een beroemde partij uit de schaakhistorie. In zo'n vergelijking blijkt ook de sterke en zwakke punten van een computer in ten opzichte van de menselijke tegenstrever. In dit stuk wil ik ingaan op de huidige sterke van computers. Er zijn op dit moment een drietal type schaakcomputers:

- apparaten in de vorm van een schaakbord met daarin een krachtige microprocessor (chip) en software met o.a. een openingsbibliotheek. Deze apparaten kunnen zeer luxe uitgevoerd worden;
- een insteekkaart die in een gewone PC gebouwd kan worden, met bijgeleverde software om de processor op de schaakkaart aan te sturen. Deze processor bevat meestal een uitgebreide openings c.q. eindspelbibliotheek (bijvoorbeeld de ChessMachine). De sterkte van deze kaarten ontloopt de speciale schaakapparaten niet of nauwelijks. Het grote voordeel is dat de PC (hoe zwak ook) als behuizing dient voor een zeer krachtige schaakkaart.
- software geschikt voor PC's waarmee geschaakt wordt, eventueel te koppelen aan een database met schaakpartijen (bijvoorbeeld het programma Fritz 2 dat gekoppeld kan worden aan een in ChessBase gemaakte database). Het nadeel van deze situatie is dat er meestal zeer krachtige PC's vereist zijn (het liefst Intel 80486 of vergelijkbare Motorola-modellen) om ten volle van de programmatuur gebruik te kunnen maken.

Om de kracht van een schaakcomputer te meten moet dit vergeleken worden met bestaande maten. In eerste instantie is dit dus de menselijke tegenstander. Helaas was en is er nogal veel weerstand bij schakers om tegen een schaakcomputer te spelen. De argumenten die hiervoor bedacht worden zijn ten dele legitiem. Zo mag een menselijke schaker in een bordpartij geen boeken raadplegen terwijl een computer zijn openingsbibliotheek tot zijn beschikking

Aankondiging Algemene Leden Vergadering 1993

Op **23 oktober 1993** zal in het Max Euwe Centrum te Amsterdam de jaarlijkse Algemene Leden Vergadering van de N.B.C. plaatsvinden onder voorzitterschap van dhr. Diepstraten.
Elders in dit nummer kunt u het verslag van de vorige vergadering van 24 oktober 1992

terug vinden.

De agenda voor de vergadering van dit jaar zal in het septembernummer geplaatst worden.

Wilt u deze datum in uw agenda reserveren!?

Tot ziens in Amsterdam.

heeft en derhalve in de eerste fase van de partij snel (à tempo) kan spelen. Maar een andere vergelijkingsmethode was er niet. Gelukkig worden tegenwoordig in steeds meer toernooien computers toegelaten of er worden speciale mens-computertoernooien georganiseerd.

Omdat inmiddels van een aantal schaakcomputers ratinggegevens bekend zijn kunnen schaakcomputers ook prima door tegen elkaar te spelen op sterkte en zwaktes getest worden. Dit gebeurt natuurlijk in schaakcomputertoernooien (NK's zowel als WK's). Nederlandse schaakcomputers nemen daar al vele jaren een prominente plaats in. Namen als B.Swets, Van den Herik en Ed Schröder (ChessMachine) zijn internationaal bekende programmeurs van schaakprogrammatuur.

De krachtigste schaakprogrammatuur in combinatie met snelle computers haalt een rating van $\pm 2350/2400$. (bron: MegaByte no 2/1993). En dit in normale toernooien waar ook menselijke tegenstanders deelnemen. De kracht van een schaakcomputer zit hem in zijn rekencapaciteit. Dit in combinaties met algoritmes om slim te zoeken (een alternatief is de zogenaamde brute-force methode. Elke zet wordt doorgerekend en bij elke stelling wordt een waardering uitgerekend. Een menselijke schaker speelt zelden zo. Er zijn plan, strategie en tactiek. Deze combinatie maakt het kijken naar bepaalde zetten overbodig.) maakt dat het zijn kracht in taktische en/of overzichtelijke stelling (bepaalde eindspelen lenen zich hiervoor!) het best maniveest. In strategische stellingen, dus daar waar een plan bedacht moet worden gaat het minder met de schaakcomputer. Er zijn zelfs stellingen bekend waar de schaakcomputer niet meer verder komt en zelfs in gewonnen

stelling zich tot heen en weer wandelen van de koning beperkt.

De volgende twee partijen tonen sterkte en zwakte van de schaakcomputer in een mens-computer gevecht aan:

The ChessMachine Asturias, 1992 Azmaiparashvili

Pirc

1.e4 d6 2.d4 g6 3.Pc3 Lg7 4.f4 Pc6
5.Le3 Pf6 6.Pf3 0-0 7.Le2 Pg4 8.Lg1
e5 9.fxe5 dxe5 10.d5 Pb8 11.h3 Pf6
12.Le3 c6 13.0-0 cxd5 14.exd5 Pbd7
15.d6!? a6 16.Pg5?! h6 17.Pf3 Kh7
18.Kh2 b5 19.a4 e4 20.Pd4 Pe5
21.axb5 Dxd6 22.Kh1 Td8 23.Pb3
De7 24.Db1 Le6 25.bxa6 Pc4 26.Lc5
Dc7 27.a7 e3 28.Ld4

28...Pd2 29.Pxd2 Txd4 30.Pb5 Db6
31.Pxd4 Dxd4 32.Pf3 Df4 33.Kg1 Ph5
34.Pe1?! Dg3 35.Lxh5?! Le5 36.Tf3
Dh2 + 37.Kf1 Lc4 + 38.Pd3 Ld4!
39.De1 Dh1 + 40.Ke2 Dxc2 + 41.Kd1
Lxd3 42.cxd3 Dxb2 43.Ta5 Tc8!?
44.Txf7 + Kh8 45.Tc7 Txc7 46.a8D +
Kg7 47.Tc5 Lxc5 48.De4 e2 +
49.D1xe2 Da1 + 50.Kd2 Da5 +
50...Lb4 + 51.Ke3 Dg1 + 52.Df2 Dc1 +
53.Kf3 Tf7 + 54.Kg2 Txf2 + 55.Kxf2 Dc5 +
56.d4 Dxh5 57.Db7 + Kf6 58.Dxb4 Dxh3

51.Kd1 Da1 + 52.Kd2 Da5 + 53.Kd1
en remise door eeuwig schaak

In het AEGON-toernooi worden al een aantal jaren sterke schakers uit Nederland en een aantal internationale grootmeesters (Nunn, Bronstein) gekoppeld aan de sterkste schaakcomputers en programma's van dat moment. Dit jaar werd er door de apparaten een historische zegen behaald. Weliswaar eindigde de grootmeesters Bronstein en Nunn gedeeld als eerste, de computers voorafgegaan door ChessMachine The King Aegon behaalden meer wedstrijdpunten tegen de menselijke tegenstand: 98½ - 93½. Ongerust schakers?

De volgende partij belooft nog langdurige hoop:

Tim Krabbé **Aegon, 1993**

Goldbar

Russisch

1.e4 e5 2.Pf3 Pf6 3.Pc3 Lb4 4.Lc4 d6
5.a3 Lxc3 6.dxc3 0-0 7.De2 Le6 8.Lg5
h6 9.Lh4 Lxc4 10.Dxc4 g5 11.Lg3
Dd7 12.0-0-0 Dc6 13.Dxc6 Pxc6
14.The1 Ph5 15.h4 Pxd3 16.fxd3 f6
17.Pd2 Pa5 18.Pf1 Pc4 19.b3!

Krabbé, al jarenlang een kenner en tegenstander van schaakcomputers, heeft deze partij in zijn rubriek in Kijk genoemd als een schoolvoorbeeld van DE zwakte van de computertegenstander: iedere, zelfs matige schaker ziet dat het paard in problemen raakt. Het programma dat géén Pxa3 speelt wordt wereldkampioen, bij de mensen.

19...Pxa3? 20.c4 b5 21.Kb2 b4
22.Pe3 gxh4 23.Th1! hxg3 24.Txh6
a5 25.Tdh1 a4 26.Pf5 Kf7 27.Th7 +
Ke8 28.Txc7 Tg8 29.Pxd6 + Kd8

en er werd voor zwart opgegeven. (Stroom uit en stukken opruimen)

Een sterkte zit hem in het bezit van een openingsbibliotheek. Mits deze goed wordt bijgehouden, dan is dit zeker in een bordpartij een ongekend wapen. Dit betekent wel dat in correspondentiepartijen, nog beter dan bordpartijen, de kracht van een schaakcomputer getest kan worden. De correspondentieschaker staat ook vrij varianten in boeken te raadplegen, studies ter hand te nemen etc.

Een voorbeeld van de kracht van een goede openingsbibliotheek ondervond de schaker Flear, deskundige van de Slavische variant van het Damegambiet en auteur van een standaardwerk The Slav for the Tournament Player met deze variant. In precies deze variant werd hij als volgt door de ChessMachine opgerold:

The ChessMachine **Asturias, 1992**

Flear

Slavisch

1.d4 d5 2.c4 e6 3.Pc3 c6 4.e3 Pf6
5.Pf3 Pbd7 6.Ld3 dxc4 7.Lxc4 b5
8.Ld3 a6 9.e4 c5 10.e5 cxd4 11.Pxb5
axb5 12.exf6 Db6 13.fxd7 Lxg7
14.0-0 Lb7 15.Te1 0-0 16.Lf4 Ld5
17.Pe5 Pxe5 18.Lxe5 f5 19.Lxg7
Kxg7 20.a3 Tf6 21.Tc1 Tg6 22.g3 Tf8
23.De2 Kg8 24.Lxb5 f4 25.Ld3 fxd3
26.fxd3 Tg7 27.Tf1 Te8 28.b4 La8
29.Tf4 Dd6 30.Tg4 e5 31.Txd7 +
Kxg7 32.Dg4 + Kh8 33.Dh5 De7
34.Tf1

en zwart geeft op

Ook uit testpartijen tussen schaakcomputers (en dit zijn er inmiddels vele duizenden) kunnen fraaie partijen komen. Het volgende aan MegaByte ontleende voorbeeld geeft de ongekende krachten van de schaakcomputer aan:

The ChessMachine The King 1.0

Mephisto Risc 1Mb

Spaans Marshall-gambiet

1.e4 e5 2.Pf3 Pc6 3.Lb5 a6 4.La4 Pf6
5.0-0 Le7 6.Te1 b5 7.Lb3 0-0 8.c3 d5
9.exd5 Pxd5 10.Pxe5 Pxe5 11.Txe5
c6 12.Te1 Ld6 13.g3 Dd7 14.d3 Dh3
15.Te4 Df5 16.Pd2 Dg6 17.Te1 f5
18.c4 f4! 19.Pe4 fxd3 20.hxd3 Lg4
21.Dc2 Lf3 22.Pg5 Pb4 23.Dc3 Pxd3
24.cxb5 + Ld5 25.bxc6 Lxb3
26.Dxb3 + Kh8 27.Te6 Df5 28.Le3
Pc5 29.Dc4 Pxe6 30.Pxe6 Tf6 31.Pg5
Te8?! 32.g4! Dg6 33.c7 Tc8 34.Td1!

h6

35.Dxa6!! Lh2 + 36.Kxh2 Txa6
37.Td8 + De8 38.Txe8 + Txe8
39.Pf7 + Kh7 40.Pd8 Ta8 41.b3? Te4?

Met Tad8 42.cd8D Txd8 kon zwart zich nog redden.

42.Kg3 Te7 43.Lb6 Td7 44.Pc6 Td6
45.Pb8 Td3 + 46.Kg2 Tc3 47.b4
en zwart geeft op

Een laatste methode om de schaakcomputer te testen is te kijken wat ze vinden van de voortbrengselen van de menselijke geest. Hierbij worden partijen en partijstellingen beoordeeld door schaakcomputers. Op deze wijze worden computers tegenwoordig ingezet bij toernooien en tweekampen om de commentatoren bij te staan om een oordeel van de stelling te vormen.

In **MegaByte** heeft Jeroen Noomen (sinds vele jaren werkzaam met schaakcomputers en specialist in het samenstellen van openingsbibliotheken o.a voor de ChessMachine en Mefisto's) een rubriek waarin een klassieke partij wordt voorgelegd aan een aantal zeer krachtige schaakcomputers. In een volgend nummer van Schaakschakeringen zal hij hetzelfde doen met een correspondentieschaakpartij. Voor meer informatie aangaande MegaByte en eventueel proefnummer:

G.C. Brons
Postbus 1201
2260 BE Leidschendam.

Ingezonden partij

door Jeroen Noomen

J.Noomen **BF-87**
R.Ritsema
Frans
1.e4 e6 2.d4 d5 3.Pc3 Pf6 4.e5 Pfd7
5.f4 c5 6.Pf3 Pc6 7.Le3 Db6 8.Pa4

**Da5 + 9.c3 cxd4 10.b4 Pxb4 11.cxb4
Lxb4 + 12.Ld2 Lxd2 + 13.Pxd2 g5
14.Tb1!**

Nieuw. 14.Pb2, Anand - Dreev kwartfinale van de laatste WK-cyclus

14...gxf4?! 15.Lb5 Ke7?

Te gevaarlijk. Beter was 15...a6 16.Lxd7 Lxd7 17.Pb6 Td8 18.Pxd7 Txd7 19.0-0 waarna wit m.i. wel duidelijk beter staat.

16.Dg4! Pxe5 17.Dxf4 Ld7 18.0-0!!

Een geweldige verrassing! Hierna is zwart geforceerd verloren.

18...b6?

Dit kan het niet zijn, ook het betere 18...Lxb5 19.Dxe5 Dxa4 20.Txb5! Dxb5 21.Dc7 + Dd7 22.Txf7 + Kxf7 23.Dxd7 Kf6 24.Pf3 met voordeel spelen, nog beter is echter : 20.Pe4!! dxe4 21.Txb5 en

- a) 21...b6 22.Dc7 + Ke8 23.Txf7 Dd1 + 24.Tf1 De2 25.Df7 + Kd8 26.Td5 + ! + -
- b) 21...Thd8 22.Txb7 + Td7 23.Txd7 + Dxd7 24.Df6 + Kd6 25.Dxd4 + Kc7 26.Tc1 + Kd8 27.Dh8 + en wint

19.Dxe5 Dxd2 20.Txf7!

En mat na 20...Kxf7 21.Tf1 Ke7 22.Dg7 + Kd6 23.Dxd7 Ke5 24.Dg7 + Ke4 25.Dg4 + Ke5 26.Dg3 + Ke4 27.Ld3 + en 28.Df4 of ook 24...Kd6 25.Dg3 + e5 26.Tf6 + gevolgd door 27.Dxe5 + en zwart geeft op

door A. Stuart

A. Stuart **BF-87**

R.Ritsema

Frans

1.e4 e6 2.d4 d5 3.Pc3 Pf6 4.Lg5 dxe4
5.Pxe4 Le7 6.Lxf6 gxf6 7.Pf3 b6 8.c4
Lb7 9.Pc3 c6 10.Dd2 Dc7 11.0-0-0
Pd7 12.Ld3 0-0-0 13.The1 Lb4 14.a3
Lxc3 15.Dxc3 Thg8 16.g3 c5 17.Lxh7
Lxf3 18.Dxf3 Th8 19.Lc2 Txh2 20.d5
Te8 21.La4 e5 22.d6

en zwart geeft op

De praktijk van het eindspel (1)

door G.C.van Perlo

Veel schakers beschouwen de studie van eindspelen als een noodzakelijk kwaad en gelaten worstelen zij zich door een of meer standaardwerken op dit gebied om zich de nodige kennis te verwerven voor praktisch gebruik.

Deze afkeer is niet geheel onbegrijpelijk. Deze eindspelboeken zijn erg theoretisch en technisch opgezet en bepalen zich tot grondstellingen en soms uiterst vernuftige studies. Echt boeiend vinden de meesten dit echter niet.

Eigenlijk is dit toch wel jammer, want ook in het eindspel valt heel wat te genieten en een grondige studie van een groot aantal in de praktijk gespeelde eindspelen heeft mij pas goed geleerd, welke dramatiek zich juist in deze fase van de schaakstrijd kan afspelen! Na vaak vele uren zwoegen komt immers de beslissing van de partij nabij en is het voor velen een geweldige opgave om juist dan de hersenen koel te houden, de zenuwen en andere ongemakken te trotseren en de mogelijkheden, die zich nog voordoen optimaal te benutten.

Vooraf een goed gevoel voor de enorme tactische mogelijkheden, die het eindspel vaak nog biedt, kan het verschil tussen een heel punt en een vette nul uitmaken! Aan de hand van de harde praktijk, wil ik hiervan een en ander laten zien met extra aandacht voor tactische mogelijkheden. Ook weerzinwekkend en tragi-komische taferelen zullen de aandacht krijgen! De indeling pas ik aan bij hetgeen in de eindspeltheorie gebruikelijk is. Uw commentaar is van harte welkom!

Daar gaan we dan :

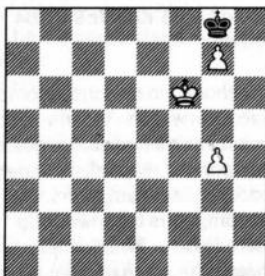
HOOFDSTUK 1 PIONNENEINDSPELEN

Gezien het sterk gereduceerde materiaal hebben velen de neiging, dit soort eindspelen te onderschatten of te denken, dat het hier alleen gaat om een hoeveelheid rekenwerk. Niets is minder waar dan dat, want in deze zo simpel lijkende materie ligt een overdaad aan voetangels en klemmen en soms ongelooflijk veel schoonheid. En ook de moeilijkheidsgraad kan enorm zijn!

Om te beginnen houden we het echter simpel en belanden zo in de eerste paragraaf, die we de naam meegeven :

1. Is het allemaal echt zo simpel ?

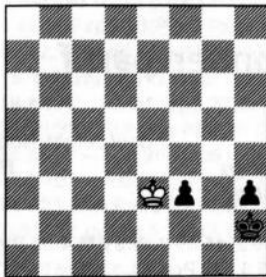
en daarbij houden we ons bezig met een paar stellingen met een minimum aan materiaal, waar op het eerste gezicht niet veel fout lijkt te kunnen gaan !

1.

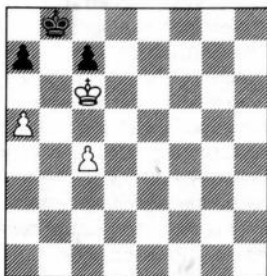
De stelling van diagram 1 kwam voor in de partij Sajtar-Benko, gespeeld in Boedapest 1954. Ondanks een minimum aan materiaal, wordt het toch nog leuk. Zwart aan zet geeft nl. nog niet op, maar speelt 1...Kh7 en er volgt 2.Kf7 Kh6. Als wit nu te zeker van zijn zaak is en argeloos en a tempo 3.g8D speelt, dan is het pat. Het zal je in tijdnood maar gebeuren!!

Wit maakt er echter een zg. minorpromotie van 3.g8T!, tevens de kortste weg naar de winst. Zwart geeft het echter nog niet op en probeert 3...Kh7. Maar wit trapt niet in 4.g5? en alsnog pat, maar maakt het nu echt uit met 4.Tg5, gevolgd door mat !

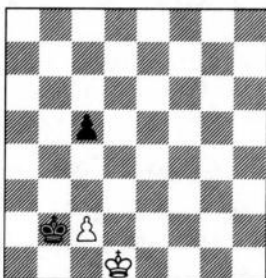
2.

Diagram 2 komt uit de in Rusland gespeelde partij Ancigin-Zuravlev(1952). In zijn wanhoop zag wit alleen 1.Kf3: Kg1 uit en daarom gaf hij maar op. Wat de ongelukkige niet zag, was 1.Kf2! remise. Dat werd zeker een speleloze nacht!!

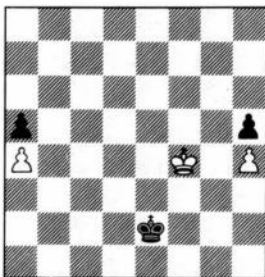
3.

Diagram 3 stamt uit Drimer-Soderberg Reykjavik 1957. Er volgde 1.Kd7 (wel zo eenvoudig lijkt me 1.a6 en 2.c5 maar daar gaat het hier niet om.) 1...c5!! (Wel iets om met het vervolg te onthouden!) 2.Kc6 Kd8 3.Kc5: Kc7! 4.Kd5 Kd7 5.a6 Kc7 6.Ke6,Kc6 7.Ke7 Kc7 en wit moest in remise berusten.

4.

Nu we dit weten, is diagram 4 eenvoudig, want na 1.c4! is het op dezelfde manier remise, maar nog wel in een correspondentiepartij volgde 1.Kd2? en na 1...c4 gaf wit op. Dat was dan l'Hermet-Johnsteyn 1877. Toen waren ze nog niet zover!

5.

Maar in diagram 5 had zwart beter moeten weten! Hij gaf nl. op en dan hebben we het over de partij Colle- Grunfeld, Karlovy Vary 1929. De remise lag voor het grijpen met 1...Kd3 bv. 2.Kg5 Ke4 3.Kh5 Kf5. De rest kunt u zelf verzinnen. De grote Grunfeld zag het echter niet!!

Wijziging bondsjaar

Op de Algemene Vergadering van 24 oktober 1992 werd een bestuursvoorstel aangenomen om met ingang van 1 januari 1995 het bondsjaar parallel te laten lopen met het kalenderjaar.

Dit betekent, dat het **komende bondsjaar**, dat 1 september a.s. aanvangt, een looptijd zal hebben van 16 maanden, te weten van 1 september 1993 tot en met 31 december 1994.

Waarom schrijft uw penningmeester dit? Wel, omdat de komende contributieperiode eveneens **een periode van 16 maanden** zal kennen.

In geld vertaald betekent dit, dat u in september/oktober a.s. voor één keer een acceptgiro van f 48,00 tegemoet kunt zien.

Voor houders van een PAS 65 en voor junioren beneden de 20 jaar is dit bedrag f 24,00.

Ik verzoek u met het bovenstaande reeds thans rekening te houden.

De penningmeester,
S.Sieswerda.

Van de algemeen wedstrijdleder

Hoewel ons blad natuurlijk in eerste instantie de aangewezen plaats is voor algemene informatie, is het daarnaast toch ook een goede gelegenheid om belangrijke individuele prestaties van NBC-leden eens extra te vermelden.

Allereerst kan dan worden bericht, dat voor de heer J. Alingh Prins de titel van internationaal scheidsrechter voor het correspondentieschaak is aangevraagd. Al gedurende meer dan 4 jaar leidt de heer Prins op voortreffelijke wijze de voorronden van het Europees teamkampioenschap en

oogst voor zijn werk veel lof. Ongetwijfeld zal het ICCF-Congres hem de titel verlenen en als dit nummer verschijnt zijn we vrijwel op tijd met onze gelukwensen.

Een beetje onverwacht, maar zeker niet minder verdient, slaagde de heer R.M. van Egmond erin in het 39e toernooi om het individueel Europees kampioenschap de internationale meestertitel te behalen. Ook aan hem gaan onze felicitaties uit en aan allen wensen wij nog veel plezier en succes bij het voortzetten van de correspondentieschaakbezigheden. Ongetwijfeld zult u later van de nieuwe titeldragers nog wel een proeve van bekwaamheid in dit blad aantreffen.

Het toernooi om het 22e kampioenschap van Nederland is op een oor na gevild. Er staan

nog enkele uitslagen open en daarvan beslist de partij tussen Markus en Ludden tenslotte om de titel. We houden U op de hoogte!

Tenslotte: Als U dit leest is de zomer vrijwel voorbij en gaat dus het seizoen voor de denksporten weer in. Nog steeds is het bestuur van mening, dat ons ledental wel een injectie gebruiken kan en nog steeds is het bestuur van mening, dat de beste propagandisten voor onze bond haar leden zijn. Het nieuwe propagandabekertoernooi is natuurlijk een uitstekend middel niet-leden met het correspondentieschaak te laten kennismaken, maar ook zonder dat denken wij bestaande en nieuwe leden een uitgebreid scala van mogelijkheden te kunnen aanbieden. Wijst U daar Uw schaakvrienden eens op?

H. Mostert

Thematoernooien

Inschrijving op volgende thema's is mogelijk tot 1 december 1993 door overmaking van f 7,50 op girorekening 487330 t.n.v. H. Mostert, Haarlem.

Meermaalse deelname aan één thema is mogelijk.

Vermeld bij inschrijving duidelijk de codes van de thema('s)

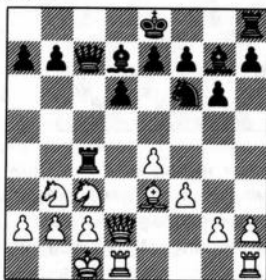
Start van de toernooien op 1 februari 1994.

TI/1/94 Siciliaans Draakvariant

1.e4 c5 2.Pf3 d6 3.d4 cxd4 4.Pxd4 Pf6 5.Pc3 g6 6.f3 Lg7 7.Le3 Pc6 8.Dd2 Ld7 9.Lc4 Tc8 10.Lb3 Pe5 11.0-0-0 Pc4 12.Lxc4 Txc4 13.Pb3 Dc7

TO/1/94 Olifant

1.e4 e5 2.Pf3 d5 3.exd5 Ld6 4.Pc3 Pf6 5.Le2

TG/2/94 Evans Gambiet

1.e4 e5 2.Pf3 Pc6 3.Lc4 Lc5 4.b4 cxb4 5.c3

TG/1/94 Wolgagambiet

1.d4 Pf6 2.c4 c5 3.d5 b5 4.cxb5 a6 5.b6 d6

Ulvestad-gambiet (2)

door Bertrand Weegenaar

Dit artikel is een vervolg op het artikel van vorige maand.

De uitgangsstelling van het Ulvestad-gambiet ontstaat na de zetten

- 1.e4 e5 2.Pf3 Pc6 3.Lc4 Pf6 4.Pg5 d5
5.exd5 b5 6.Lf1 h6!

Wit heeft twee belangrijke varianten, waarvan de tweede het zwart waarschijnlijk het moeilijkst maakt: A 7.Pxf7 Kxf7 8.dxc6 Lxc5 of B 7.Pf3 Dxd5 8.Pc3 De6

A. 7.Pxf7 Kxf7 8.dxc6 Lxc5 9.Lxb5

(Andere witte mogelijkheden:

-9.d4 exd4 10.Le2 Tf8 11.0-0 Kg8 12.Lxb5 Pg4 13.Pd2 Dh4 14.h3 Pxf2 15.Txf2 Dxf2 + 16.Kh1 Lxh3 -+ Kirrilov - Schebeniuk, cr 1984

-9.Le2 Pe4 10.0-0 Df6 11.Lf3 Pxf2 12.De2 e4 13.Lh5 + g6 14.d4 exd3ep 15.cxd3 Dd4 16.b4 Te8 17.Lxg6 + Kxg6 18.Dxe8 + Kg7 19.De2 Pxd3 + 20.Kh1 Lg4 0-1 Feichtner - Tiemann, Hagen, cr 1987

-9.Df3 Tf8

(e4 10.Dc3 (Ook 10.Db3 + brengt wit in Weiz - Knorr, cr weinig : 10...Le6 11.Dxb5 Dd4 12.De2 Pg4 13.c3 Dxf2 + 14.Dxf2 + Pxf2 15.b4 Lb6 16.Tg1 Ld5 17.c4 Pd3 + 18.Lxd3 Lxg1 19.cxd5 exd3 20.h3 The8 + 21.Kf1 Ld4 22.Pc3 Te2 23.Tb1 Tae8 0-1) Ld4 11.Db3 + Le6 12.Dxb5 Tb8 13.Da4 Pg4 14.Lc4 Te8 15.d3 exd3 16.0-0 Dd6 17.g3 Tb4 18.Lxe6 + Txe6 19.Da5 Te5 20.Lf4 Lxf2 + 21.Txf2 Te1 + 22.Tf1 Txf1 + 23.Kxf1 Txf4 + 0-1 Eckmann - Kahn, cr 1985) 10.Pc3 (Of: 10.Lxb5 Kg8 11.h3 Lxf2 + 12.Dxf2 Pe4 13.De3 Dh4 + 14.g3 Pxg3 15.Db3 + Kh8 16.Tg1 Pe2 + 17.Kxe2 Df2 + 18.Kd3 Lf5 + 0-1 Kurkin - Mikhailovich, Moskou 1963) Kg8 11.Lxb5

Le6 12.De2 Pg4 13.f3 Lf2 + 14.Kf1 Dh4 15.Pe4 Lb6 16.h3 Lf5 17.g3 Dh5 18.Ld3 Lxe4 19.Lxe4 Pf2 20.Ld5 + Kh8 21.Th2 e40-1 Primakov - Schebeniuk, cr 1983

Zwart kan nu verder met het (te) scherpe Lxf2 (1) of Pg4! (2)

A. 1. 9...Lxf2

10.Kxf2 Pe4 + (of Tf8 11.d4 Kg8 12.Lc4 + Kh8 13.Kg1 Lg4 14.Dd3 e4 15.De3 Dd6 16.b3 Pd5 17.Lxd5 Dxd5 18.h3 Le2 19.Pd2 1-0 Weber - Roscher, cr CH-DDR 1989) 11.Ke1!? Dh4 + 12.g3 Pxg3 13.Df3 + Pf5 + 14.Kd1 met onduidelijke stelling (Tiemann), maar de vraag is waar de witte dame heengaat na e4?

a. 2. 9...Pg4!

-10.0-0? Dh4 11.h3 Lxf2 + 12.Kh1 e4 13.Lc4 + Kg6 14.Le2 h5 15.d4 Dg3 16.Lxg4 Lxg4 17.Dd2 e3 18.Dd3 + Lf5 0-1 Kazoks - Kahn, cr 1987
-10.d4?! Lxd4 11.0-0 Tf8 12.c3 Dh4 13.h3 Lxf2 + 14.Kh1 Le6 15.Pd2 Pe3 0-1 Wolfram - Knorr, cr
-10.Tf1 Tf8! (Tiemann in Gambit Revue 1/1991) 11.h3 Pxf2 12.Txf2 + Lxf2 + 13.Kxf2 Dd4 + en zwart staat zeer goed.
-10.Df3?! Ke8 11.0-0 Tf8 12.Dh3 Df6 - + 13.d4 Ld4: 14.Pc3 Pf2: 15.Dh5 + g6 16.De2 Lg4 17.De1 Pd3 + 0-1 Wolfram - Weegenaar, cr 1992

Na deze laatste partijen moet wel duidelijk zijn dat 7.Pf7: niet de weerlegging van het Ulvestad-gambiet is.

B. 7.Pf3 Dxd5 8.Pc3 De6

De meest gespeelde zet is 9.Lxb5. Dat zal wel de hoofdvariant zijn, maar wit heeft een relatief onbekend, maar zeer goed alternatief:

9.Pxb5!? Ld6 (Zwart heeft ook damezetten tot zijn beschikking: 9...Dd7 10.d4!? exd4 11.Pbx4 Pxd4 12.Dxd4 Lb7 13.De3 + (dameruil leidt volgens v.Oirschot tot groot voordeel voor wit) Le7 14.Pe5 Dd5 15.c4 Lb4 + 16.Ke2 Dd6 17.Pg6 + Pe4 18.Pxh8 0-0-0-1 Fiorito - Van Oirschot, cr NED/ K,1991 of 9...De7 10.b3!?) (10.c3 Lb7 11.Da4 a6 12.Pa3 Pd7 (volgens Herbrechtsmeier is het plan met Dd7,Lc5 en 0-0 kansrijker) 13.d3 0-0-0 14.Le3 f5 15.0-0-0 f4 16.Ld2 Pc5 17.Dc2 Dd7 (g5) 18.Pc4 Dd5 19.Te1 g5 20.h4 Lg7 21.hxg5 hxg5 22.Txh8 Txh8 23.b4 g4? (Pe6!)) 24.Pg5 en wit won in Van der Wiel - Herbrechtsmeier, Baden-Baden 1981) e4 11.La3 Dd7 12.Lxf8 Txf8 13.Pg1 Lb7 14.Pc3 Pe5 15.De2 0-0-0 16.0-0-0 De7 17.Kb2 Tfe8 18.Db5 Pfg4 19.Ph3 Df6 20.Dc5 Td5 21.Dxa7 Pc6 22.Da4 Ta5 23.Dc4 La6 24.Dxa6 en wit staat goed in Herbrechtsmeier - Holzvoigt, cr 1978) **10.Pxd6 + cxd6** -11.Lb5 Lb7 12.0-0-0 13.Te1 Dd5 14.c4 **Dc5 15.Lxc6 Dxc6 16.d3 Pd7 17.b4 f5 18.b5 Dc7 19.Lb2 Tae8 20.Tc1 Pc5 21.d4 Lxf3 22.gxf3 exd4 23.Dxd4 Pe6 24.Dd5 De7 25.Kh1 Tf7 26.Tcd1 Dh4 27.Td2 Pc7 28.Txe8 + Pxe8 29.Te2 Pc7 30.Dd3 Dh3 31.Te1 f4 32.Dc3 Pe6 33.Tg1 Pg5 34.a4 Tf6 35.a5 Tg6 0-1 Kristol - Flear, Novi Sad (ol), 1990** -11.d3 Lb7 12.Le2 0-0-0 13.0-0 g5 14.c3 Pd5 15.d4 e4 16.Pd2 f5 17.Pc4 De7 18.Pe3 f4 19.Pxd5 Txd5 20.Te1 Dh7 21.Dc2 Pe7 22.Lg4 + Kb8 23.Dxe4 Pg6 24.Dd3 Dg7 25.Lf5 Td6 26.b3 Ph4 27.Le4 La6 28.c4 Dd7 29.d5 Te8 30.La3 Tf6 31.Dc3 Tf7 32.Db4 + Kc8 33.c5 f3 34.c6 1-0 Albrecht - Kahn, cr DDR/K 1988) **9...Lb7**

B.1. 10.0-0 0-0-0 11.De2

11.Te1?! Lc5 12.d3 (12.Pa4? Ld6 13.De2 e4 14.La6 Dd5 0-1 Scheffer - Burger, cr FRG/ K13 1974) Pd4 13.Lc4 Dg4 14.h3 Lxf3 15.hxg4 Lxd1 16.Txd1 Pxc2 17.Tb1 Pxd4 18.Pe4 Lb6 19.Td2 Pb4 20.a3 Pd5 21.Te2 f5 22.Pc3 c6 23.Ld2 Kb7 24.Tbe1 Pdf6 25.Pa4 Lb4 26.Lc3 f4 27.Lxd4 Txd4 28.Pc3 Thd8 29.b4 Te8 30.b5 c5 31.a4 e4 32.Pxe4 Pxe4 33.Txe4 Texe4 34.Txe4 Txe4 35.dxe4 Kb6 0-1 Scheffer - Keller, cr FRG/K13 1972 **11...e4** 12.Lc4 is ook geen bruikbaar alternatief: 12...Df5 13.Pe1 Pd4 14.Dd1 Pf3 + 15.gxf3 exf3 16.d4 Ld6 17.Pb5 The8 18.Kh1 Lxh2 0-1 De Smeth - Leisebein, cr 1989

12.Lxc6 Dxc6 13.Pe1 Lc5 14.Pd1 The8 15.Pe3 g6 16.a3 Pd5 17.c4 Pf4 18.Dg4 + Pe6 19.b3 h5 20.Dd1 Pf4 21.Dc2 f5 22.Lb2 Pd3 23.Lc3 f4 24.Pd5 Txd5 25.cxd5 Dxd5 26.Lb4 Ld4 27.Dc4 Dxc4 28.bxc4 Pxb4 0-1 Ginko - Schebeniuk, cr USSR, 1987 Wit kan de rochade ook uitstellen in afwachting van waar zwart met zijn koning heengaat:

B.2. 10.d3 0-0-0 11.Lxc6

11.De2?! Dg4! (11...Pd4?! 12.Pxd4 exd4 13.Dxe6 + fxe6 14.Pe2 Lxg2 15.Tg1 Lh3 16.Lf4 Kb7 17.c3 Ph5 18.Ld2 e5 19.cxd4 exd4 20.Tc1 c5 21.La5 Td5 22.f4 Le7 23.b4 Tc8 24.Lc4 Td7 25.bxc5 Lxc5 26.Tb1 + Lb6 27.a4 Kc7 28.Tb5 Pf6 29.f5 Tb8 30.Le6 Lxa5 + 31.Txa5 Tb1 + 32.Kf2 1-0 Lambers - Van der Wijk, cr K/18 1989) 12.Lxc6 (12.Le3 is slechter na Pd4! 13.Lxd4 exd4 14.Pe4 Lb4 + 15.Pfd2 Lxd2 + 16.Pxd2 Dg5 17.La4 The8 18.Lxe8 Txe8 19.Pe4 Pxe4 20.h4 Da5 + 0-1 Tiemann - Zmokly, cr EUR/K tm 1981) Lxc6 13.Tg1 e4 14.Pe5 De6 15.Pxc6 Dxc6 16.Le3 Lb4 (zwart staat al goed) 17.Kf1 Lxc3 18.bxc3 Dxc3 19.Td1 exd3 20.cxd3 The8 21.Dd2 Dc6 22.Tc1 Db5 23.Dc2 Dxd3 + 24.Dxd3 Txd3 25.g4 a6 26.g5 Pd5 27.Lc5 hxg5 28.Txg5 g6 29.Tg4 Tc3 30.Tc4 0-1 Hentzgen - Helmsohn, cr DDR/M, 1984 **11...Dxc6 12.De2 e4 13.Pe5 De6 14.Pc4 Lb4 15.Ld2 The8 16.0-0-0 Da6! 17.d4 e3 18.fxe3 Lc3 19.Lxc4 Pe4 20.Dd3 Te6! 21.Thf1 Dxd2 22.b3 Pc5 23.Dd2 Le4 24.Pa5 Sellberg-Repp, cr 1983 volgens Van der Tak komt zwart in het voordeel na 24...Tb6!.**

B.3. 10.De2 0-0-0 11.Lxc6

11.La6 e4 12.Lxb7 + Kxb7 13.Db5 + (het oude voorbeeld: 13.Pg1 Pd4 14.Dd1 Pg4 15.Pce2 e3! 16.fxe3 Df5 17.Pf4 Pxc2 + 18.Ke2 Pgx3 19.dxe3 Txd1 20.Kxd1 Pxa1 0-1 Kurkin - Neelov, Kaluga 1960) Ka8 14.Pg1 Pd4 15.Da4 Lc5 16.Pge2 Pxe2 17.Pxe2 Pg4 18.0-0 The8 19.c3 Dd6 20.Pg3 h5 21.h3 Pxf2 22.Txf2 Lxf2 + 23.Kxf2 Df4 + 24.Kg1 Dgx3 25.Dc6 + Kb8 26.Db5 + Kc8 27.Da6 + Kd7 28.Da4 + Ke6 29.b3 e3 30.Dc6 + Kf5 31.d4 e2 32.Ld2 e1D + 33.Lxe1 Txe1 + 34.Txe1 Dxe1 + 35.Kh2 De7 36.Df3 + Kg6 37.Dd3 + Kh6 38.Da6 + 0-1 Stock - Flear, San Bernardino open, 1991 **11...Dxc6 12.d3 e4! 13.Pe5 De6 14.f4** met 14.Pc4 ontstaat dezelfde stelling als in

de partij Sellberg - Repp)
14...exd3 15.cxd3 Lc5 16.Le3 Lxe3
17.Dxe3 Pg4 18.Dg3 The8
-19.0-0 Db6 + 20.Kh1 Pxe5 21.fxe5 Dxb2?
22.d4! Txd4 23.Tab1 Dc2 24.Tfc1 Dxc2 +
25.Dxc2 Lxc2 + 26.Kxc2 1/2 Uschakov -
Schebeniuk, cr USSR, 1987
-19.0-0 Pxe5 20.fxe5 Dxe5 21.Dxe5 Txe5
22.Thf1 Td7 23.Td2 c5 24.Kc2 f6 25.g3
Td4 26.Pb5 Ta4 27.Pd6 + Kc7 28.Pxb7
Kxb7 29.a3 Td4 30.Kc3 a5 31.b3 1/2
Schirmer - Knorr, cr Duitsland

Jan Timman stelt in een analyse bij zijn partij tegen Gligoric (Bad Lauterberg 1977) na 4.Pg5 dat wit al zeer goed staat. Het Ulvestad-gambiet is niet populair bij bordschakers.

Een teken dat er toch meer aan de hand is, geeft Evans-gambiet specialist Tim Harding in "Evans Gambit and a System Vs. Two Knight's Defense". Hij analyseert uitvoerig 3.Lc4 Pf6 4.d4, want hij vreest na 4.Pg5 d5 5.exd5 "gevaarlijke zijvarianten waarin zwart een zeer goede aanval krijgt voor zijn pion." Nog een oproep voor de schakers die aan het ICCF-thematoernooi met het Ulvestad hebben deelgenomen. Zouden zij hun ervaring aan de voorronde en finale aan mij kunnen doorgeven. Ik zou hun zeer erkentelijk zijn.

Het adres:
Jacob Grimmstraat 12
3533 CA UTRECHT.

Boekbesprekingen

NICConsult: het Budapestergambiet A.C. van der Tak

De jaren tachtig hebben op het gebied van de studie van het schaakspel een grote verandering opgeleverd: was het daarvoor voor een serieus schaker noodzakelijk toernooiboeken, magazines en Informatoren uit te pluizen om bij te blijven op openingsgebied, heden ten dage raadplegen men als voorbereiding op variant en/of tegenstander de schaakdatabase op de Personal Computer.

In Nederland is de opkomst van het "elektronische schaakboek" het werk van uitgever Wim Andriessen, die in de jaren zeventig de schaakliefhebber maandelijks verblijde met Schaakbulletin, en de programmeurs Hans en Rini Kuijff. Het hart van alle Interchess-publicaties als NIC magazine, NIC Yearbook (deel 28 inmiddels en sinds een paar jaar per kwartaal om de snelle stroom grootmeesterpartijen het hoofd te bieden.) en een stroom schijfjes met partijmateriaal, wordt gevormd door een schaakdatabase met ± 300.000 partijen vastgelegd met het opslagprogramma NICBase. Dit pakket is tevens voor de gewone gebruiker te verkrijgen.

Binnen NICBASE kan een bezitter van een partijverzameling meer dan een

boekenverzameling: hij kan zelf partijen toevoegen, het pakket classificeert de partij en rangschikt deze bij andere met dezelfde beginzetten gespeelde partijen. Maar andere zoekmogelijkheden bestaan ook:

- bekijken welke partijen recentelijk met een variant gespeeld zijn en welk winst/verliespercentage dit gaf;
- doorzoek alle partijen van de afgelopen 10 jaar met een dame-toren tegen dame-loper eindspel en een pion op b3; en dergelijke.

Voor NICBase zijn inmiddels een groot aantal schijfjes met partijmateriaal met openingsvarianten, alle recente toernooien, historisch materiaal etc. te koop.

De meest recente vorm van uitgave op dit gebied is het programma NICConsult: een combinatie van boek en programma. Het bestaat uit 4 onderdelen:

- een 'uitgeklede' versie van NICBase;
- een partijverzameling van ± 600 partijen met dezelfde openingsvariant door een deskundige geselecteerd en van commentaar voorzien;
- een handleiding voor het gebruik van NICConsult;
- een boekje met 50 tot 70 geannoteerde partijen. De annotaties zijn in de partijen op schijf weer terug te vinden.

Waarom een boekje?

Mensen kopen graag iets tastbaars denk je

dan. Er is ook een praktische kant: ik beschouw de in het boekje opgenomen partijen als de belangrijkste voor deze variant, en die wil ik graag, met de leidraad van de samensteller/deskundige rustig achter het schaakbord bestuderen. Het boekje bij mijn diskette, het Budapestergambiet, leent zich hier uitstekend voor. Van der Tak staat garant voor een in jaren opgebouwde deskundigheid van het Budapest, en er zijn vele correspondentiepartijen te bewonderen. Tevens is het aantal historische partijen gelukkig groot.

Waarom een diskette?

De partijverzameling maakt het mogelijk snel partijen te vinden met een vergelijkend stellingsbeeld. Vervolgens kunnen de partijen nagespeeld worden op het scherm. Ook kan de winst-verliesverhouding uitgerekend worden voor de geselecteerde partijen en eventueel de bron (voornamelijk NIC Yearbook) geraadpleegd worden voor eventueel verdere analyses.

Een ander voorbeeld van de vele zoekmogelijkheden is dat bijvoorbeeld ook gezocht kan worden naar partijen van bijvoorbeeld de Fajarowitsch-variant (1.d4 Pf6 2.c4 e5 3.de5 Pe4) die tussen 1988 en 1992 met zwart in correspondentiepartijen zijn gewonnen? Naspelen op scherm of bord maakt het voor een speler eenvoudig zich op een partij voor te bereiden.

Tot slot een samenvatting van de aantrekkelijke kant van een 'elektronisch schaakboek': de mix, snel op het scherm een aantal partijen naspelen om het idee, de lijn van een variant te zien, en vervolgens rustig met boekje en bord de partijen analyseren om de hoofdlijnen op te nemen; eigen ervaringen, aantekeningen kunnen direct bij de partijen opgenomen worden. Je breidt het bestaande boek eigenlijk uit zonder allerlei onleesbare krabbels of losse blaadjes in je boek te hoeven leggen; het is een aardige opstap naar het grote werk: NICBASE, want NICConsult is niet meer dan een gestripte versie van NICBase (alle niet te kiezen mogelijkheden op het scherm!) plus een speciaal samengestelde partijverzameling. Maar NICConsult geeft wel een zeer goed beeld van de ongekenden

mogelijkheden die dat pakket biedt op het gebied van niet allen openingsonderzoek, maar ook midden- en eindspelkennis. Andere met NICConsult verschenen openingsdiskettes: o.a. Koningsindisch (Sosonko), Spaans Archangelsk (v.d. Tak), Slavisch en Schots. (Elk f 35). tevens verkrijgbaar alle partijen en artikelen-index van NIC magazine 1984 - 1992. Informatie over NICConsult of de andere NIC-producten is verkrijgbaar bij: InterChess
Postbus 3053
1801 GB Alkmaar
072 - 127137

The Secrets of Rook Endings van John Nunn

Het boek **Secrets of Rook Endings** is een uitgave van Batsford, verkrijgbaar bij de schaakboekwinkel (ISBN 0-7134-7164-6) en kost f 62,30. Het is het laatste naslagwerk dat u over dit eindspel zult kopen.

Naast een vooraanstaand grootmeester is John Nunn al vele jaren auteur van diverse schaakboeken, zowel op het gebied van openingen (The Marshall Attack, The Complete Pirc e.a.) als van eindspelen. Eerder verscheen al het boek **Tactical Chess Endings** (samen met Peter Griffiths). Dit werk is nu gevolgd door **The Secrets of Rook Endings**, een uitputtende studie naar de geheimen van het meest elementaire toreneindspel: koning, toren plus pion tegen koning en toren.

Er bestaan natuurlijk al diverse handleidingen over toreneindspelen zoals het werk van Averbach, studies van Grigoriev, het deel van Chèron en de Encyclopedia of Chess Endings (ECE). Twee facetten komen in deze werken aan de orde: de stellingen zoals deze in praktijksituaties hebben voorgedaan en studies. Het boek van Nunn voegt daar één dimensie aan toe: een eindspel-database met alle mogelijke stellingen en waardering daarvan die de combinatie koning + toren + pion tegen koning + toren op het bord kan brengen. Deze database is opgebouwd door Ken Thompson. Met behulp van speciaal ontwikkelde software (door Lars Rasmussen) kan vanuit elke willekeurige stelling gezocht worden

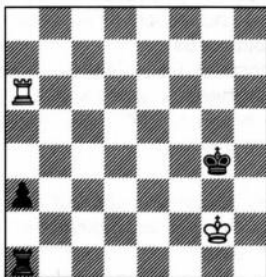
naar de beste weg voor wit of zwart. Dit betekent niets meer of minder dan dat alle geheimen van dit toreneindspel in deze database zijn opgeslagen.

Nunn spreekt in zijn boek derhalve ook van een ORAKEL, een mythologisch figuur waar mits de vraag juist geformuleerd een bruikbaar antwoord uitkomt. Er is een groot schaker als John Nunn nodig om de juiste vragen over het toreneindspel te stellen. Het boek bevat nieuwe ideeën over reeds lang bekende studies en partijstellingen en vele tientalle nieuwe studies, ontsproten aan de opgeslagen informatie in de eindspeldatabase.

Het boek is strak opgebouwd: 4 hoofdstukken behandelend het spel met de pion op de a,b,c of d-lijn. Elk hoofdstuk weer onderverdeeld in paragrafen behandelend de diverse lijnen (7de, 6de, 5de etc.) waarop de pion kan staan. Tot slot is daarbinnen een onderverdeling gemaakt naar de posities van de resterende stukken: witte koning voor of achter de pion, zwarte koning afgesneden etc.

Tot slot geeft Nunn aan het eind van elke paragraaf een praktische hint: de sleutelposities die voor dat paragraaf kenmerkend zijn. Dit betekent vooral dat voor het opdoen van de basiskennis begonnen kan worden met die posities. Een zeer loffelijke hint!!

Over het algemeen blijkt een stelling met de a-pion het eenvoudigst te beoordelen: of duidelijk gewonnen of duidelijk remise. Hoe lastig dit in de praktijk aan het bord is, blijkt uit volgende voorbeeld (we zullen de namen van de sterke Russische schakers sparen):

1. Tg6?

1. Ta4 Kf5 2. Tb4 Ta2 + 3. Kg3 Tb2 4. Ta4 remise

1...Kf4! 2. Ta6 Ke4 3. Ta4 + Ke3?

Zwart wint na 3...Kd5 4. Tf4 Ta2 + 5. Kg3 Tb2

4. Tg4?

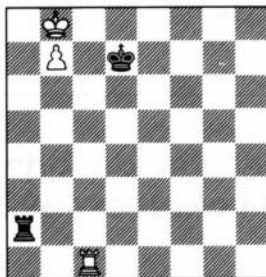
4. Th4! houdt remise!

4...Ta2 + ! 5. Kh3 Tf2! 6. Ta4 a2

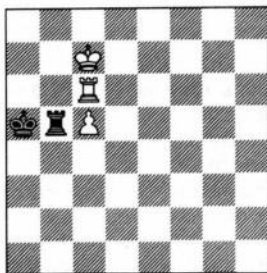
7. Ta3 + Kd4 8. Kg3 Tb2 9. Kf4 Tf2 +

en wit geeft op. Na 10. Kg3 Tb2 11. Tf4 wandelt zwart na 11...Kc4 12. Ke4 Kb4 13. Ta8 Kc3 naar veld b1.

Veruit het lastigste eindspel, die met de pion op de b-lijn, heeft ook tot de meeste nieuwe vondsten geleid. De standaardpositie (zie volgende diagram) moet het eindresultaat worden van iedere witspeler: de Lucenapositie. De zwarte koning is afgesneden en wordt met schaakje weggelokt waarna de toren op de vierde rij gaat om zich later tussen de koning en een schaakgevende toren te plaatsen. Bruggetje bouwen noemen we dat bij het studeren voor een Koningsdiploma!

Om echter deze ideale positie te bereiken moet enorm veel werk verricht worden. Meestal is de pion pas op de tweede of derde rij, blijkt in de praktijk. En er worden zeer veel praktijkvoorbeelden aangedragen. Er blijkt vooral dat er voor de speler die zonder de pion door het leven gaat grote hoop bestaat. Maar waar ik in het boek nog het meest van genoten heb, (en dat zal nog wel vele maanden gelet op de rijkdom die het bord biedt met zo weinig materiaal.) is de zogenaamde reciprocal zugdwang, oftewel tweezijdige tempodwang. Het zijn stellingen waarin wit aan zet niet verder komt dan remise (hij heeft geen tempo meer om zijn pion te beschermen of de koning af te snijden) en waarin zwart aan zet verliest. Er staan 209 van deze posities in het boek. Het merendeel originelen, want zeer weinige eindspelcomponisten (behalve uiteraard Chéron) hebben van dit verbluffende principe gebruik gemaakt. Een voorbeeld dat redelijk te volgen is (dit type stelling vraagt redelijk veel van de eindspellefhebber):

Wit aan zet heeft niet veel anders dan
1. Kd7 Tb8 2. Th6 Tg8 3. Th7 Ka6 4. Kc7 Tf8
 en wit heeft geen winstkansen meer.

Zwart aan zet echter:

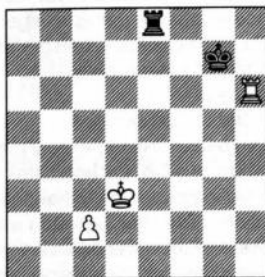
1...Kb4 2.Kd6! Kc4 3.Tc8!

3.Tc7? Tb8! 4.c6 Th8 5.Te7 Kb5! 6.Kc7 Ka6
 met remise

3...Tb1 4. 4.c6 Td1 + 5.Kc7! Tc1 6. Th8 Kb5
7. Th5 + Ka6 8. Th2

en wit wint eenvoudig.

Nog iets over het gebruik van ? en !:
 een zet voorzien van een ? heeft tot gevolg
 dat het resultaat van de positie dramatisch
 verslechtert;
 een ! dat dit de enige winnende of
 remisemakende zet in de stelling is.
 Tot slot een opgave, en niet gemakkelijk:
 staat wit in het volgend diagram gewonnen of
 niet? En hoe voeren beide partijen het spel.
 Volgende maand de oplossing.

Notulen van de Algemene Ledenvergadering, d.d. 24 oktober 1992

1. Opening.

Te 14.05 uur opent de voorzitter de vergadering in aanwezigheid van 31 leden, waaronder 6 bestuursleden. In zijn openingswoord laat de voorzitter zijn genoegens blijken over het feit dat hij veel nieuwe gezichten ziet na veel jaren achtereenvolgend dezelfde gezichten te zien. Tevens vindt hij het prettig allen welkom te heten in het nieuwe Max Euwe Centrum, waar velen van de aanwezigen voor het eerst zijn. Speciaal wordt de heer Ram welkom geheten als directeur van het KNSB-bondsgebouw.

2. Vaststelling notulen Algemene Ledenvergadering, d.d. 23-11-91.

Deze notulen worden goedgekeurd met de volgende opmerking van de heer A.A. Idema (Groningen): In Schaakschakeringen no. 274 (mei 1992) staat bovenaan blz. 55 in de linkerkolom als antwoord op de vraag van de heer Idema: "De heren Diepstraten en Sieswerda lichte...". Dit moet zijn "... lichten...".

3. Ingekomen stukken en mededelingen.

Berichten van verhindering zijn binnengekomen van de heren: J.H.E.P. Jansen (Valkenswaard), G.J. Ballon (Amsterdam), C.P. Auwerda (Pijnacker), W.H. Boom (St. Maarten), H.J. Mostert (Haarlem), A. Breidenbach (Middenmeer) en H.J.M. Leeners (Diemen). Tevens ontving het secretariaat een brief van de kascontrolecommissie (zie agendapunt 5a).

De voorzitter ontving een brief van de penningmeester van de KNSB over de afdracht van de NBC aan de KNSB (zie agendapunt 6a).

4. Jaarverslagen van secretaris, propagandaleider, wedstrijdleider en penningmeester.

Na voorlezing van de jaarverslagen komen de volgende opmerkingen:

a) Jaarverslag **secretaris**: De heer D.

- Smit (Zwolle) merkt op dat hij een stukje over het Jubileum en de receptie van het 25-jarig bestaan mist. Zal alsnog worden toegevoegd. De rest wordt goedgekeurd.
- b) **Jaarverslag propagandaleider:** Dit verslag wordt zonder opmerkingen goedgekeurd.
- c) **Jaarverslag wedstrijdleder:** Dit verslag wordt goedgekeurd met onderstaande opmerkingen.
- Volgens de heren P.C. Seewald (Bergen-NH) en D. Smit (Zwolle) heeft de heer J.J. van Oosterom in het Superkampioenschap van Nederland niet 8 uit 10, maar met 5 remises 7½ uit 10. De heer Van Oosterom is niet tot Internationaal Grootmeester benoemd in verband met een protest, maar zal het volgens de heer Smit zeker worden.
  - De heer W. Smit vult tevens aan dat in Graz inderdaad de heren W.H. Boom (St. Maarten), H. Molenbroek (Castricum) en R.V. Overveld (Purmerend) tot Internationaal Meester benoemd zijn.
  - Volgens de heer P.J. Heijboer (Koog a/d Zaan) wordt tegen de Britten niet aan 67, maar aan 75 borden gespeeld.
- d) **Jaarverslag penningmeester:** Dit verslag wordt goedgekeurd met een vraag van de heer A.A. Idema (Groningen). De heer Idema dacht dat hij 2 begrotingen aangeboden zou krijgen. De penningmeester legt uit dat dit bondsjaar alles nog bij het oude blijft en dat dit pas volgend jaar gaat spelen.
5. **Kaskommissie.**
- a) **Verslag kaskommissie van bondsjaar 1991/1992.**
De secretaris leest de brief van de kaskontrolekommissie voor, waarin zij verklaren de financiële bescheiden van de bond over genoemd bondsjaar te hebben gecontroleerd en in orde te hebben bevonden. De commissie stelt de vergadering voor om de penningmeester décharge te verlenen, onder dankzegging voor het gevoerde beheer. De vergadering gaat hiermede akkoord.
- b) **Benoeming kaskommissie 1992/1993.**
De samenstelling van de kaskommissie voor het komende bondsjaar wordt door de vergadering bepaald: Leden zijn de heren P.A.J. de Lange (Den Haag) en G.J. Ballon (Amsterdam) en als reserve de heer P. Roos (Schalkhaar).
6. **KNSB.**
- a) **Relatie KNSB-NBC**
Voorzitter geeft stand van zaken, onder andere over het financiële statuut, het krijgen van Schakend Nederland, het gebrek aan artikelen over correspondentieschaak in Schakend Nederland en het verkrijgen van subsidies. Vooral het tot stand komen van een Financieel Statuut levert nogal grote problemen op. De heer H. Ram (Zeist) geeft als directeur van het Bonds bureau een nadere KNSB-toelichting over het financiële plaatje. De aanwezigen op deze ALV stelt het NBC-bestuur voor om alles in het werk te stellen om binnen de KNSB te blijven, ondanks een eventuele kleine contributieverhoging.
- b) **Bestuursvoorstel**
De Algemene Ledenvergadering keurt het bestuursvoorstel goed om met ingang van 1 januari 1995 het NBC-bondsjaar gelijk te laten lopen met het kalenderjaar, ook om ons bondsjaar gelijk te laten lopen met het KNSB-bondsjaar, hetgeen het indienen van stukken voor de begroting vergemakkelijkt.
7. **Begroting.**
De vergadering keurt de begroting goed.
8. **Plaatsingskommissie.**
De heer G.C. van Perlo is aftredend, maar stelt zich opnieuw herkiesbaar. De vergadering herkies hem bij akklamatie.
9. **Bestuursverkiezing.**
Aftredend zijn de heren L.C.M. Diepstraten (voorzitter), A. Breidenbach (wedstrijdsecretaris) en G.K.P. van den Haak (Propagandaleider). Allen stellen

zich herkiesbaar en worden door de vergadering bij akklamatie herkozen. Voorzitter Diepstraten deelt de vergadering alleen nog mede dat het voor hem zijn laatste periode van 3 jaar zal zijn.

10. **Bespreking ingediende voorstellen.**
Geen.

11. **Prijnsuitreikingen.**

De oorkonden en medailles, behorende bij de titel Internationaal Meester, worden de heren H. Molenbroek (Castricum) en R.V. Overveld (Purmerend) uitgereikt. Die van de heer W.H. Boom (St. Maarten) worden hem toegestuurd. Ook de beker, behorend bij het winnen van de kampioensgroep K21 zal de heer C.P. Auwerda (Pijnacker) toegestuurd worden, daar ook hij afwezig is. De heer P. Roos (Schalkhaar) ontvangt wel de beker, behorend bij het winnen van BF's 85.

12. **Vaststelling plaats en datum van de volgende A.L.V.**

De volgende Algemene Ledenvergadering zal, onder voorbehoud, plaats vinden op zaterdag 23-10-'93, weer in het Max Euwe Centrum.

De komende Voorjaarsbijeenkomst wordt gehouden op zaterdag 17-04-'94, ook in het Max Euwe Centrum.

13. **Rondvraag en sluiting.**

De heer F. Jonkman (Lelystad) heeft 2 vragen:

a) Hoe kan hij zich aanmelden voor thematoernooien en hoeveel bedraagt de inschrijfgelden? Antwoord van het bestuur: Bij elke aankondiging van een thematoernooi in Schaakschakeringen staat vermeld hoeveel het inschrijfgeld bedraagt en er zijn twee manieren om dit te voldoen, of rechtstreeks op de giro van de heer Mostert of op de giro van onze penningmeester.

b) De heer Jonkman vindt dat de schaakkaarten, die we destijds van de OHRA betrokken steviger waren dan die, die nu in gebruik zijn. De OHRA-kaarten waren volgens zijn zeggen fijner in het gebruik. De voorzitter zegt de heer Jonkman toe

bij de drukker te informeren of hij in de toekomst een dikker soort papier kan gaan gebruiken.

De heer D. Smit (Zwolle) komt nog even terug op de "Russenzaag". Hij benadrukt nog eens dat elke speler zich moet houden aan de spelregels door bijvoorbeeld tijdig de zetten herhalen, net zoals dhr. Gilmann zegt: "I'm not sitting here for complains, I'm here for claims".

De heer Smit memoreert de vergadering tevens aan het feit dat Nederland nog een persoon in het ICCF-presidium heeft gekregen in de persoon van Henk Sarink, door zijn benoeming tot auditor.

Om 16.32 uur sluit de voorzitter de vergadering onder dankzegging voor de belangstelling en wenst een ieder een behouden thuiskomst en hoopt iedereen volgend jaar weer terug te zien.

H.P.J. Visser, secr.

Apeldoorn, 12 febr. 1993.

Uitslagen

wedstrijdleader: H.J. Mostert
Laan van Parijs 192, 2034 EK Haarlem

Kampioensgroep K/22: 98. Hondema 1 Zwikker 99. Markus 1 Zwikker 100. Zwikker 0 Plijter 101. Zwikker 1/2 Spoel 103. Eveleens 1/2 Plijter 104. Zwikker 1 Eveleens 105. Markus 1/2 Ludden

Superkampioenschap van Nederland/NBC 25: 144. Quist 1/2 Timmerman 145. Hovde 1 Quist 146. Ekebjærg 1 Neuvonen 147. Neuvonen 0 Temmink 148. Neuvonen 0 Timmerman 149. Hovde 0 Boll 150. Overveld 0 Wibe 151. Rittner 1/2 Soltau 152. Weijerstrass 0 Quist 153. Smit 0 Soltau 154. Wibe 1/2 Timmerman 155. Wibe 1/2 Boll 156. Soltau 1/2 Overveld 157. Quist 1/2 Kramer
Door deze resultaten kwamen het tweede en derde grootmeesterresultaat in dit zeer sterke toernooi tot stand. De prestatie van Van Oosterom vermeldden wij reeds, inmiddels overschreed ook G.J. Timmerman de norm (en boekte daarmee het DERDE grootmeesterresultaat in zijn carrière!) en bereikte A. Soltau met nog twee partijen te gaan eveneens de magische score van 13 punten en daarmee de grootmeestertitel. Een fraaie prestatie van de eerdere voorzitter van de Duitse Correspondentieschaak Bond, waarmee wij hem van harte gelukwensen.

M-klasse

wedstrijdleader: S. Sieswerda
Mar.v. Nimwegenpad 8, 3813 CL Amersfoort

216 21. Oomen 1/2 de Coninck 228 16. Abels 1 Dissels
17. Dissels 0 v. Gerwen 18. Verstraten 1 Dissels 232

13. Segers ½ Vaassen 14. Segers 0 v. Esterik 15. de Veij 0 v. Esterik 16. de Veij 0 Vuurboom 233 13. Jansen 1 v. Wieringen 14. v. Putten 1 Langenberg 234 12. v. d. Bosch 1 den Herder 13. den Herder 0 de Ruitler 14. den Herder 1 Thierry 235 10. v. Berkum 1 Lambooi 11. Lambooi ½ Blijstra 12. Lambooi 1 de Coninck 236 3. Jacobson ½ v. Wieringen 4. v. Wieringen 1 Schulenberg 5. Abels ½ Boeve 6. Dries 1 Schulenberg 7. Dries 1 Boeve 8. Dijkstra 1 Abels 237 3. v. Mechelen 1 Mostertman 4. Mostertman 1 Heuzeveld 5. Voets 0 v. Mechelen 238 4. Brink 0 Hoekstra 5. Massy ½ Brink 6. Raijmaekers ½ Brink 239 2. de Laat 0 Schaper 3. Perrenet 0 de Laat 4. Perrenet 0 v. Zanten 5. Perrenet 0 Schaper 6. v. d. Kooij 1 Perrenet 240 1. Dubbeldam ½ Hauwert

H-klasse

wedstrijdleider: S. Sieswerda
Mar. v. Nimwegenpad 8, 3813 CL Amersfoort

373 19. Schenning 0 Oorebeek 20. Klinkers ½ Suurendonk 376 17. Bakema 1 de Boer 377 12. Dol ½ Veenstra 13. Dol 1 Mix 14. Diepenveen 1 Mix 15. Hage 1 Veenstra 16. Veenstra 0 v. Leuken 378 15. Finke 0 Kögeler 16. v. Roosmalen ½ Kögeler 17. Braakhuis ½ Bouwmeester 379 10. de Boer 1 Roelofs 11. Veldhuijzen 0 Wansink 12. Veldhuijzen 0 Braakhuis 13. Veldhuijzen 0 Verschuuren 14. Verschuuren 0 Boschma 15. Wansink 1 de Boer 16. Braakhuis 1 de Boer 17. Roelofs ½ Verschuuren 18. Verschuuren 0 Braakhuis 380 13. Hubers 0 de Waard 14. Wolferink 1 Mix 381 14. Hooikaas ½ v. d. Langenberg 15. Raijmaekers 0 Simmelink 16. Raijmaekers 0 v. d. Langenberg 17. Simmelink ½ Hooikaas 382 11. v. Tienhoven 0 Holst 12. in 't Veld 1 Dekker 13. Kirkels 0 in 't Veld 14. v. Tienhoven ½ Dekker 15. in 't Veld 1 Holst 16. Holst ½ Dekker 383 6. v. Woerden 0 v. Antwerpen 7. v. Antwerpen ½ v. Berkel 8. v. Antwerpen 1 Dissel 9. v. Melis 1 Hanssen 10. Dissel 1 v. Berkel 11. Dissel 0 v. Rooijen 12. v. Woerden 1 v. Rooijen 13. v. Rooijen 0 v. Antwerpen 14. v. Rooijen 1 Hanssen 15. Hanssen 0 v. Berkel 384 1. v. d. Muysenberg 1 Dopper 2. Veldhuis ½ Barendswaard 3. Barendswaard 1 Dopper 4. v. d. Muysenberg 1 Elich 385 1. Hoogenboom 0 Bouwmeester 2. Bouwmeester 0 Feukkink 386 1. Pluymer ½ Reuvekamp 2. Finke ½ Etman 3. Lens 0 v. Leuken

I-klasse

wedstrijdleider: J. Jansen
Nieuwe Waalresweg 202, 5552 EN Valkenswaard

462 21. Zondervan ½ v. Gessel 463 19. Miltenburg 0 Schaaap 20. Kiestra 0 Miltenburg 21. Tasin 0 Miltenburg 464 15. Hoogstraten 0 Slager 16. Heesen 1 Slager 465 20. Rahder ½ v. Damme 21. Kroes 1 v. Damme 468 14. Donckers 1 Prinsen 15. Donckers 0 Gouma 16. v. Son 1 Donckers 17. Reinders 0 v. Son (regl.) 470 21. Nijssen ½ v. Bakel 472 20. v. Gool ½ Pauw 21. Pauw 0 Muller 473 10. Stevens 0 Wilterink 11. Wilterink ½ Raasveld 12. Raasveld ½ v. Gool 13. v. Gool 0 Stevens 14. Wilterink 0 v. Gool 15. Wynia 1 Stevens 16. Wynia 0 Raasveld 17. Raasveld 1 Stevens 474 5. Tempel ½ Bruchem 6. Tempel 0 Kappelhof 7. Tempel 1 Zondervan 8. Bruchem 1 Rooyackers 9. Bruchem ½ v. Embden 10. Zondervan 1 Kappelhof 11. Mors 1 Embden 475 11. Kruijff 1 Delsink (regl.) 12. v. d. Spek 1 Delsink 13. v. d. Spek 1 Lindeman 14. Rooyackers 0 v. d. Spek 476 1. Kingma 0 Konst (rect.) 2. Wagemans 1 Delsink (regl.) 3. Konst ½ v. Dijk 4. Wagemans 1 Delsink (regl.) 5. Termorshuizen ½ Wilterink 6. v. Dijk ½ Kingma 7. Delsink 0 Termorshuizen (regl.) 8. Wilterink 1 Delsink (regl.) 9/11. Delsink uit toernooi gezet 0 tegen allen 12. Konst ½ Wilterink 13. Wagemans ½ Kingma 477 4. Wagemans ½ Roose 5. de Vries 1 Wagemans 5. Wagemans ½ Legemaat

478 1. Ammers 1 Veltman 2. Hoogstraten 1 Berben 479 2. Kuipers 1 Smits 3. Smits 1 Kroes 4. Lammerms van Bueren 0 Oortwijn 480 1/6. Lammerms van Bueren trekt zich terug. 0 tegen allen 481 1. v. Loon 0 de Haas

II-klasse

wedstrijdleider: E. J. Anneveld
Groene Wetering 12, 2831 XL Gouderak

621 15. Lipperts 0 Blok 16. Blok ½ Nijssen 17. Blok 1 Fiks 18. Lipperts 0 Hebels 622 14. Blouput 0 Onderdelinden 15. Onderdelinden 0 Treur 16. Kind 1 Onderdelinden 623 19. Bizot 0 Onderdelinden 624 21. v. Kempen 0 Starmans 625 20. Boendermaker 1 de Vries 21. Boendermaker 1 Muller 627 13. Kroon 1 v. Essen 14. Ruis 0 de Kleuver 15. Kroon 1 Ruis 628 20. Verbiest ½ v. Delden 21. Groot ½ Verbiest 629 10. Jonker ½ Ruwette 11. v. Wieringen 0 de Jong 630 4. Mews 1 Blokhuis 631 3. Kroon 0 Steeman 632 3. Starmans 1 Foreman 4. Foreman 0 Niewold 5. Niewold 0 Starmans 6. Aalbers 0 Niewold 7. Starmans 0 Brinkhuis 8. Starmans 1 Aalbers 633 1. Niewold 0 Hartong 634 3. de Leeuw 1 Speets 4. Langerak 0 de Leeuw 5. de Leeuw 1 Post 6. de Vries 0 de Leeuw 7. de Leeuw 1 Goedhart 636 1. Sanders 1 Verbiest 2. Verbiest ½ Wetselaar 3. Lipperts 1 Verbiest 4. Verbiest 1 Marinus 5. Marinus ½ Schut 637 1. Schut 1 Besemer

III-klasse

wedstrijdleider: G. K. P. van den Haak
Muiderslotweg 106 hs, 2026 AS Haarlem

383 21. Klijn ½ Johannes 395 21. Wiche 1 Busch 397 18. Goudriaan 1 Heel 19. Schrandt 0 Goudriaan 398 16. de Jong 1 Cornelisse 17. Koppejan 0 Cornelisse 400 18. Bralts 0 Knoester 19. v. Oers 0 Velema 401 20. Rink ½ v. d. Veen 21. Bierenbroodspot ½ Heijboer 402 14. Scherbeijn 1 Mellema 15. t/m 18. Mulder 0 Scherbeijn, v. d. Bij, v. d. Boogaard en Mellema 19. v. d. Bij 1 v. d. Boogaard 20. Stoelwinder 0 v. d. Bij 403 14. Broersen 1 Andriessen 15. Broersen 0 Buurema 16. Buurema 0 Andriessen 404 6. Spanjaard 1 Driesens 7. Spanjaard ½ Faber 8. Henseler 0 Driesens 9. Henseler 0 Spanjaard 10. Henseler 0 Heel 11. v. Eijsbergen 0 Spanjaard 12. v. Eijsbergen 0 de Kort 13. Heel 1 de Kort 14. Heel 0 Faber 405 12. Klein ½ Bakker 13. Jutte 1 Baars 14. t Hoen 0 Jutte 15. Jutte 1 Haitsma 406 4. v. Opstal 0 Breederveld 5. t/m 10. Herers 0 tegen allen 11. Retel Helmrich 0 Breederveld 12. Lijzenga 1 Retel Helmrich 13. Caspers 0 Breederveld 14. Lijzenga 1 Caspers 407 5. Weekers 0 de Jong 6. Weekers 0 Stoel 7. v. d. Brug 1 v. Heeswijk 8. Retel Helmrich ½ Weekers 9. Velema 1 Retel Helmrich 10. de Jong 1 v. Heeswijk 408 3. Borggreve 0 v. Doorn 4. de Reuver 1 Heijboer 5. de Cier 1 Caarls 6. v. Doorn de Reuver 7. de Reuver 1 Borggreve

BF-87

wedstrijdleider: G. K. P. van den Haak
Muiderslotweg 106 hs, 2026 AS Haarlem

1. Noomen 1 Ritsema 2. Stuart 1 Ritsema

BF-91-H

wedstrijdleider: A. Hotting
Struytshoek 169, 3224 HA Hellevoetsluis

1. Lodder 0 v. Muysenberg

BF-91-D

wedstrijdleider: J. Kuiper
Anklaarseweg 528, 7323 AL Apeldoorn

2 1. v. d. Klauw 1 Starmans

Veteranen/Senioren

wedstrijdleider: J. de Vries
Leeststraat 3, 1825 JK Alkmaar

S 90/FIN Foreman 0 v. d. Berg; v. d. Berg 1 Foreman;
v. Aalzum 1 v. d. Berg; v. d. Berg 1/2 v. Aalzum
S 91/2 Verkerk 0 Huijbrecht
S 92/1 Toonen de Boer
S 92/2 Korpel 0 Bakkers; Bakkers 0 Korpel; Korpels 0 tegen
Auwerda en de Boer (regl.)
S 92/3 de Boer 1 v. d. Kooij; v. d. Lee 1 de Boer
V 90/FIN Veltman 0 Pokorney; Zijlstra 1/2 Pokorney;
Pokorney 1 de Lange; Pokorney 1 Alderden; Alderden 0
Pokorney; Pokorney 1 Kuhlman; Kuhlman 1/2 Pokorney; de
Lange 1 Kuhlman; Kuhlman 1/2 de Lange
V 92/1 Brandsma 0 Sieswerd; Brandsma 0 Nivard
V 92/2 Algra 1 Boas; Boas 1 Marinus; Gast 1 Marinus;
Koopmanschap 1/2 Gussenhoven; Gussenhoven 0 Algra
V 92/3 Cafferata 1 v. d. Berg; Schaper 1/2 Nicolaas; Schaap 1
v. Aalzum
V 92/4 Heel 0 Kroon; v. d. Berg 1 Wortel; Wortel 0 Wynia;
Muller 1/2 Wortel; Wortel 0 Heel
V 92/5 Heel 1 Drewes; Drewes 1 Kirkels; Heel 0 Kirkels;
Kuhlmann 1 v. Aalzum; Kirkels 1 v. Egdorn; Lier 1 v. d. Drift;
v. d. Drift 1 Drewes; Drewes 1 v. Egdorn; v. Aalzum 1/2 Lier;
v. Egdorn 1 Lier

Landenwedstrijden

Wedstrijdleider: P. Heyboer
Paardenkamp 1, 1541 XM Koog aan de Zaan

U.S.A.: 10 Lehder - v. Meggein 1/2 - 1/2; 42 Andruschak -
Koppejan 1 - 1
stand: 37 - 42 voordeel Nederland
Duitsland: 7 Blossze - ter Braake 2 - 0; 26 Köhler - Sanders 2
- 0; 49 Oberst - Plug 1/2 - 1/2
stand: 36 - 24 voordeel Duitsland
Frankrijk: 10 Baudoin - ter Braake 1 - 1; 13 Gouat -
Faddegon 1 - 0; 20 Gambini - Lodder 1/2 - 1/2; 25 Bouchez -
Drost 1 - 0; 28 Grillon - Mews 2 - 0; 29 Jacquinet - Brandsma
0 - 2; 32 Saez - de Ridder 1/2 - 1/2; 33 Freel - Zenden 1 - 0; 36
Richou - Cornelissen 1 - 0
stand: 18 - 12 voordeel Frankrijk
Israël: 1 Rostovstov - Roos 0 - 2
stand: 6 - 4 voordeel Israël
Engeland: 3 Tait - Oomen 0 - 1; 8 Wilson - Toonen 0 - 2; 27
Ryder - Lodder 1/2 - 1/2; 28 Sturges - Braakhuis 0 - 1; 42
Dray - Boerwinkel 0 - 1; 43 Fowers - Ram 1 1/2 - 1/2
stand: 9 - 8 voordeel Engeland

Nieuwe groepen

M-242 per 01-06-93: 1. H. Abels (Heerde) 2. F. v. d. Bosch
(Amsterdam) 3. J. Lamboij (Voorthuizen) 4. H. v. Putten
(Kwintstheeuvel) 5. J. Vaassen (Stein) 6. H. Westerman (Yde)
7. C. de Zwart (Vlaardingens)
M-243 per 28-06-93: 1. J. Vaassen (Stein) 2. F. v. d. Bosch
(Amsterdam) 3. J. Brink (Krommenie) 4. M. Verolme
(Amsterdam) 5. L. Compagnie (Rotterdam) 6. A. Dubbeldam
(Terneuzen) 7. W. Vlasveld (Leiden)

H-389 per 28-06-93: 1. K. Wieringa (Lemmer)
2. G. v. Antwerpen (Dordrecht) 3. A. Finke (Zaandam) 4. G. de
Graaf (Maarssen) 5. H. Strating (Soest) 6. W. de Boer (Bunnik)
7. J. v. Hinte (De Bilt)
I-483 per 28-06-93: 1. G. Kroes (Laren) 2. G. Legemaat
(Doorn) 3. J. Braakman (Arnhem) 4. J. Heesen (Utrecht)
5. H. Nijssen (Ospel) 6. L. Smits (Alphen a/d Rijn)
7. J. Brinkhuis (Alkmaar)
I-484 per 12-07-93: 1. R. Gouma (Culemborg)
2. J. Haandrikman (Amersfoort) 3. F. Maximus (Geldrop)
4. C. Cafferata (Rotterdam) 5. P. de Haas jr. (Heerhugowaard)
6. P. Kapitany (Breda) 7. J. Pauptit (Meppel)
II-639 per 01-06-93: 1. R. de Boer (Nieuw Weerdinge)
2. W. Goedhart (Spijkenisse) 3. P. Groot (Ugchelen) 4. R. Hoek
(Hardenberg) 5. H. Ossebaar (Woerden) 6. R. v. d. Zee (Den
Helder) 7. N. Kielstra (Amsterdam)
III-411 per 29-06-93: 1. J. Huis in 't Veld (Apeldoorn) 2. J. de
Ligt (Vlaardingens) 3. H. de Visser (Willemstad) 4. I. Bralts
(Groningen) 5. S. Velema (Groningen) 6. J. Escher (Den Haag)
7. R. de Jong (Rotterdam)

Beeindigde groepen:

III-383

1. v. Klijn	x	1/2	1/2	1	1	1	1	5
2. J. Johannes	1/2	x	1/2	1/2	1	1	1	4 1/2
3. G. Riesselmann	1/2	1/2	x	1/2	1	1	1	4 1/2
4. J. Busch	0	1/2	1/2	x	1/2	1	1	3 1/2
5. F. Oei	0	0	0	1/2	x	1	1	2 1/2
6. L. 't Hoen	0	0	0	0	0	x	1	1
7. G. v. Rooijen	0	0	0	0	0	0	x	0

III-395

1. R. Wiche	x	1/2	1	1	1/2	1	1	5
2. D. v. d. Veen	1/2	x	0	1	1	1	1	4 1/2
3. J. Busch	0	1	x	1/2	1	1/2	1/2	3 1/2
4. G. Sommeling	0	0	1/2	x	1	1	1	3 1/2
5. H. Heres	1/2	0	0	0	x	1	1/2	2
6. T. Visser	0	0	1/2	0	0	x	1	1 1/2
7. E. Slootheer	0	0	1/2	0	0	0	x	1 1/2

III-401

1. C. Rink	x	1/2	1/2	1/2	1	1	1	4 1/2
2. C. Velthuis	1/2	x	1/2	1/2	1	1	1	4 1/2
3. D. v. d. Veen	1/2	1/2	x	1/2	1/2	1	1	4
4. H. Bierenbroodspuit	1/2	1/2	1/2	x	1	1/2	1	4
5. M. Borggreve	0	0	1/2	0	x	1/2	1	2
6. P. Heijboer	0	0	0	1/2	1/2	x	1	2
7. H. de Visser	0	0	0	0	0	0	x	0

III-402

1. R. v. d. Bij	x	1	1	1	1	1	1	6
2. W. Stoelwinder	0	x	1/2	1	1	1	1	4 1/2
3. J. v. d. Boogaard	0	1/2	x	1	1	1	1	4 1/2
4. I. Bralts	0	0	0	x	1	1/2	1/2	2
5. C. Scherbeijn	0	0	0	0	x	1	1	2
6. J. Mellema	0	0	0	1/2	0	x	1	1 1/2
7. I. Mulder	0	0	0	1/2	0	0	x	1 1/2

Door een kleine fout zijn de uitslagen van de
voorrangegroepen van het jubileumtoernooi 1991 nu pas
verschenen. Excuses aan de deelnemers van deze
groepen.

BV-91-M2

1. H. Vennix	x	1/2	1	1/2	1	1	1	5
2. C. Spoel	1/2	x	1/2	1/2	1	1	1	4 1/2
3. A. Swinkels	0	1/2	x	1	1	1	1	4 1/2
4. A. Kuhlmann	1/2	1/2	0	x	1	1	1	4
5. H. de Kleijen	0	0	0	0	x	1/2	1	1 1/2
6. R. Verdonk	0	0	0	0	1/2	x	1	1 1/2
7. J. Alingh Prins	0	0	0	0	0	0	x	0

BV-91-M4

1. W. de Vries	x	1	1/2	1	1	1	1	5 1/2
2. B. v. d. Plassche	0	x	1	1	1/2	1	1	4 1/2
3. A. Goedkoop	1/2	0	x	0	1	1	1	3 1/2
4. R. Tiggelman	0	0	1	x	1	0	1	3
5. R. Thierry	0	1/2	0	0	x	1	1	2 1/2
6. A. Dries	0	0	0	1	0	x	1	2
7. C. Mostertman	0	0	0	0	0	0	x	0

BV-91-M5

1. G. Zijlstra	x	1	1/2	1/2	1	1/2	1	4 1/2
2. H. Schaper	0	x	1	1/2	1/2	1	1	4
3. F. Weijers	1/2	0	x	1/2	1/2	1	1/2	3
4. J. v. d. Kooij	1/2	1/2	1/2	x	0	1	1/2	3
5. W. de Vries	0	1/2	1/2	1	x	1/2	1/2	3
6. H. v. Woerden	1/2	0	0	0	1/2	x	1	2
7. J. v. d. Bergh	0	0	1/2	1/2	1/2	0	x	1 1/2

BV-91-M6

1. J. Langenberg	x	1	1	1/2	1	1	1	5 1/2
2. P. Groen	0	x	1/2	1	1	1/2	1	4
3. F. v. d. Klashorst 0	1/2	x	1	0	1	1	3 1/2	
4. J. de Glopper	1/2	0	0	x	1	1	1/2	3
5. P. Dijkstra	0	0	1	0	0	x	1/2	2
6. J. Vaassen	0	1/2	0	0	1/2	x	1/2	1 1/2
7. J. Elburg	0	0	0	1/2	1/2	1/2	x	1 1/2

BV-91-M7

1. G. Jacobson	x	1	1/2	1	1/2	1/2	1	4 1/2
2. G. Pokorny	0	x	1	1/2	1	1	1	4 1/2
3. G. Lambers	1/2	0	x	1	1	1	1/2	4
4. H. Abels	0	1/2	0	x	1/2	1/2	1	2 1/2
5. H. Dissels	1/2	0	0	1/2	x	1/2	1/2	2
6. A. Goedkoop	1/2	0	0	1/2	1/2	x	1/2	2
7. J. Elburg	0	0	1/2	0	1/2	1/2	x	1 1/2

BV-91-M8

1. U. Pillhock	x	1	1/2	1	1	1	1	5 1/2
2. D. Brink	0	x	1	1	1/2	1/2	1	4
3. J. Kragten	1/2	0	x	0	1/2	1	1	3
4. J. Jansen	0	0	1	x	1/2	1	0	2 1/2
5. C. Nieland	0	1/2	1/2	1/2	x	1/2	1/2	2 1/2
6. J. Wouters	0	1/2	0	0	1/2	x	1	2
7. J. v. d. Bergh	0	0	0	1	1/2	0	x	1 1/2

BV-91-M9

1. A. Stuart	x	1/2	1	1	1/2	1	1	5
2. J. Kuiper	1/2	x	1	1	1	1	0	4 1/2
3. P. de Kort	0	0	x	1	1	1	1	4
4. R. Nobbe	0	0	0	x	1	1	1	3
5. E. v. d. Hooven	1/2	0	0	0	x	1/2	1	2
6. C. Nieland	0	0	0	0	1/2	x	1	1 1/2
7. H. Schuilenberg	0	1	0	0	0	0	x	1

BV-91-M10

1. W. de Vries	x	1/2	1	1	1	1	1	5 1/2
2. U. Pillhock	1/2	x	1	1/2	1	1	1	5
3. C. Toonen	0	0	x	1	1	1/2	1	3 1/2
4. F. v. d. Klashorst 0	1/2	0	x	1/2	1	1	1	3
5. E. v. d. Hooven	0	0	0	1/2	x	1/2	1	2
6. S. Duinmayer	0	0	1/2	0	1/2	x	1	2
7. W. Lutgens	0	0	0	0	0	0	x	0

BV-91-H2

1. F. v. d. Muijsenberg	x	1	1	1	1	1	1	6
2. J. v. Geemen (+)	0	x	1/2	1/2	1	1	1/2	3 1/2
3. P. Koopmans	0	1/2	x	1/2	1/2	1	1/2	3
4. F. Lunek	0	1/2	1/2	x	1/2	1/2	1	3
5. J. Smit	0	0	1/2	1/2	x	1	1/2	2 1/2
6. P. v. Eijndhoven	0	0	0	1/2	0	x	1	1 1/2
7. E. v. d. Bij	0	1/2	1/2	0	1/2	0	x	1 1/2

BV-91-H4

1. F. Lucas	x	1	1	1	1	1/2	1	5 1/2
2. R. v. Tienhoven	0	x	1/2	1	1	1	1	4 1/2
3. J. Schut	0	1/2	x	1	1	1/2	1	4
4. J. Paupit	0	0	0	x	0	1	1	2
5. J. ter Braake	0	0	0	1	x	1/2	1/2	2
6. J. Regeer	1/2	0	1/2	0	1/2	x	1/2	2
7. P. v. d. Linden	0	0	0	0	1/2	1/2	x	1

BV-91-H5

1. A. v. d. Berg	x	1	1/2	1	1	1	1	5 1/2
2. R. v. Berkel	0	x	1/2	1/2	1	1	1	4
3. M. Ruisdonk	1/2	1/2	x	1	1/2	1/2	1	4
4. W. de Boer	0	1/2	0	x	1/2	1	1	3
5. K. Meulenbroek	0	0	1/2	1/2	x	1	0	2
6. G. v. d. Haak	0	0	1/2	0	0	x	1	1 1/2
7. J. Dopper	0	0	0	0	1	0	x	1

BV-91-H6

1. G. v. Veen	x	0	1	1	1	1	1	5
2. A. v. d. Sluijs	1	x	1/2	0	1	1	1	4 1/2
3. H. Steffers	0	1/2	x	0	1	1	1	3 1/2
4. R. Nieuwenhuis	0	1	1	x	0	0	1	3
5. A. v. Roosmalen	0	0	0	1	x	1	1/2	2 1/2
6. B. Verbaan	0	0	0	1	0	x	1	2
7. G. Blees	0	0	0	0	1/2	0	x	1/2

BV-91-E6

1. A. Verschuuren	x	1/2	1	1	1	1	1	5 1/2
2. H. Hilgerdenaar	1/2	x	1/2	1	1	1	0	4
3. B. Weegenaar	0	1/2	x	1	1	1/2	1	4
4. J. Visser	0	0	0	x	1/2	1	1	2 1/2
5. G. Kroes	0	0	0	1/2	x	1/2	1	2
6. H. Terwogt	0	0	1/2	0	1/2	x	0	1
7. G. Peters	0	1	0	0	0	0	x	1

BV-91-T5

1. R. Oortwijn	x	1	1	1	1/2	1	1	5 1/2
2. P. Regeer	0	x	1	1	1	1	1	5
3. E. Roose	0	0	x	1	1/2	1/2	1	3
4. W. Goedhart	0	0	0	x	1	1	1	3
5. R. Kuiper	1/2	0	1/2	0	x	1	1	3
6. M. Bakkers	0	0	1/2	0	0	x	1	1 1/2
7. D. Doorn	0	0	0	0	0	0	x	0

BV-91-T9

1. J. v. d. Lagemaat	x	1	1/2	1	1	1	1	5 1/2
2. C. v. d. Leeden	0	x	1	1/2	1	1	1	4 1/2
3. R. Prinsen	1/2	0	x	1	1	1	1	4 1/2
4. A. Houthuyzen	0	1/2	0	x	1	1/2	1	3
5. S. Nemirovsky	0	0	0	0	x	1	1	2
6. J. de Vries	0	0	0	1/2	0	x	1	1 1/2
7. P. v. d. Ploeg	0	0	0	0	0	0	x	0

BV-91-T10

1. B. Veltman	x	0	1	1	1	1	1	5
2. G. Kramps	1	x	1/2	0	1	1	1	4 1/2
3. R. Koolstra	0	1/2	x	1	1	1	1	4 1/2
4. F. Lipperts	0	1	0	x	1	1	1	4
5. G. Foreman	0	0	0	0	x	1	1	2
6. J. Niewold	0	0	0	0	0	x	1	1
7. J. Santifort	0	0	0	0	0	0	x	0

BV-91-D4

1. W. v. Harrewijnen	x	1	1/2	1/2	1/2	1	1	4 1/2
2. W. v. Essen	0	x	0	1	1	1	1	4
3. A. Heins	1/2	1	x	0	0	1	1	3 1/2
4. W. Boone	1/2	0	1	x	1	0	1	3 1/2
5. G. Lijzenga	1/2	0	1	0	x	1	1	3 1/2
6. I. Bralts	0	0	0	1	0	x	1	2
7. L. Bergman	0	0	0	0	0	0	x	0

BV-91-D5

1. L. Engelberts	x	1/2	1	1	1	1	1	5 1/2
2. T. Brandsma	1/2	x	0	1	1	1	1	4 1/2
3. N. Knoester	0	1	x	0	1	0	1	3
4. G. v. Swol	0	0	1	x	0	1	1/2	2 1/2
5. I. Bralts	0	0	0	1	x	1	0	2
6. B. Stoffor	0	0	1	0	0	x	1	2
7. W. Kaasjager	0	0	0	1/2	1	0	x	1 1/2

BV-91-D7

1. J. v. Belle	x	1/2	1	1/2	1	1	1	5
2. W. de Kort	1/2	x	1	1	0	1	1	4 1/2
3. A. Kees	0	0	x	1	1	1	1	3 1/2
4. L. Dankers	1/2	0	0	x	1	1	1/2	3
5. D. Onderdelinden 01	0	0	0	x	1	1	1	3
6. I. Bralts	0	0	0	0	0	x	1	1
7. A. Caspers	0	0	1/2	1/2	0	0	x	1

BV-91-D8

1. D. Onderdelinden	x	0	1	1	1	1	1	5
2. R. Elleswijk	1	x	0	1	1/2	1	1	4 1/2
3. C. Tummers	0	1	x	0	1	1/2	1	3 1/2
4. D. Buurema	0	0	1	x	0	1	1	3
5. A. Groesbeek	0	1/2	0	1	x	1	0	2 1/2
6. J. v. Doorn	0	0	1/2	0	0	x	1	1 1/2
7. J. Vreeswijk	0	0	0	0	0	0	x	0

Bestuur Nederlandse Bond van Correspondentieschakers

Voorzitter	: L.C.M. Diepstraten, Heideveldweg 20, 1251 XN Laren (NH)	Telefoon: 02153-86241
Secretaris en ledenadministrateur	: H.P.J. Visser, Pottenbakkersdonk 432, 7326 PE Apeldoorn	055-412425
Penningmeester	: S. Sieswerda, Mariken van Nimwegenpad 8, 3813 CL Amersfoort Giro 1365400 ten name van "De Penningmeester Ned. Bond v. Correspondentie Schakers N.B.C. Amersfoort	033-755018
Alg. wedstrijdleder	: H.J. Mostert, Laan van Parijs 192, 2034 EK Haarlem	023-330667
Wedstrijdsecretaris	: A. Breidenbach, Elzenhof 15, 1775 GG Middenmeer (NH)	02270-2059
Redacteur a.i.	: B. Weegenaar, J. Grimmstraat 12, 3533 CA Utrecht	030-965761
Propagandaleider	: G.K.P. van den Haak, Mulderslotweg 106, 2026 AS Haarlem	023-373272
Externe betrekkingen	: T. de Ruiter, Gr. W. de Oudelaan 223, 1412 AT Naarden	02159-43556

Redactie

B. Weegenaar (Utrecht), J. Elburg (Ruurlo) en P. Heyboer (Koog a/d Zaan).

Vaste medewerkers:

A.J. Deisz (Goor), J. v.d. Kooij (Hellevoetsluis), G.C. van Perlo (Zwolle) en A.C. v.d. Tak (Haarlem).

Medewerking: J. Noomen en A. Stuart.

BV-91-D10

1. A. Plug	x	1/2	1	1	1	1	1	5 1/2
2. E. de Ridder	1/2	x	0	1	1	1	1	4 1/2
3. W. Braakhuis	0	1	x	0	1	1	1	4
4. A. Groesbeek	0	0	1	x	0	1	1	3
5. P. Pols	0	0	0	0	x	1	1	2
6. R. de Jong	0	0	0	0	0	x	1	1
7. W. Wiering	0	0	0	0	0	0	x	0

BV-91-D12

1. G. Riesselmann	x	1	1	1	1	1	1	6
2. M. Ruis	0	x	1/2	1	1	1	1	4 1/2
3. V. Klijn	0	1/2	x	1/2	1	1	1	4
4. P. Fingerhut	0	0	1/2	x	1	1	1	3 1/2
5. J. Som	0	0	0	0	x	1	1	2
6. W. Lucassen	0	0	0	0	0	x	1	1
7. J. Bizot	0	0	0	0	0	0	x	0

BV-91-D14

1. R. Timmers	x	1/2	1	1	1	1	1	5 1/2
2. P. Fingerhut	1/2	x	1/2	1/2	1/2	1	1	4
3. W. Nijssen	0	1/2	x	1/2	0	1	1	3
4. P. Heijboer	0	1/2	1/2	x	1/2	1/2	1	3
5. W. Overbeek	0	1/2	0	1/2	x	1/2	1	2 1/2
6. H. Haitsma	0	0	0	1/2	1/2	x	1	2
7. J. Bizot	0	0	0	0	0	0	x	0

'SCHAAK''

De opening in de praktijk van ca. 100 correspondentiepartijen.

Deze maand zijn verschenen:

175 Sokolsky ruilvariant met 4 c4 VO 10.1

176 Grünfeld-Indisch pseudo Russ. variant
GO 10 + 11

Juli '93 + Aug. '93 DISKETTE met elk 1000 corr. partijen voor NIC-base en Chessbase.

"Schaak!" kost bij bestelling van **een** exemplaar *f* 3,- en bij bestelling van meer exemplaren *f* 2,50 per stuk giro 83865 t.n.v. J. v.d. Kooij te Hellevoetsluis.

De diskette kost *f* 10,-.

PRIJSLIJST N.B.C.

Contributie (v.a. 1/9 ieder jaar)	<i>f</i> 36,00	300 NBC-schaakkaarten	<i>f</i> 15,00
Saldo-groep (1, 2 of 3 partijen)	<i>f</i> 3,00	(incl. verzendkosten)	
7-kwalificatiegroep N.B.C.	<i>f</i> 4,00	ICCF-insigne incl. verzendkosten	<i>f</i> 3,50

I.C.C.F.-KWALIFICATIEWEDSTRIJDEN

Europatoernooien		Wereldtoernooien	
7-groep	<i>f</i> 7,00	7-groep	<i>f</i> 5,50
15-groep	<i>f</i> 9,50	15-groep (v.a. 2e klas en hoger)	<i>f</i> 8,50

STEUW ONS PROPAGANDAFONDS

Alle betalingen uitsluitend via postrekening nr. 1365400
ten name van penningmeester NBC te Amersfoort.